

Knud Jørgen Holch:
Rektorrollen

SIDE 7

Forskningsrapporten
overlevert Kristin
Halvorsen

SIDE 22

FOLKEHØGSKOLEN

#4 – 2010 – ÅRGANG 106

Faksimile fra Donald Duck nr. 36, 1. sept. 1992 45. Årgang, Carl Barks / Walt Disney

Orientalisme: **Kulturell monolog?**

SIDE 10

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439

Journalist:
Jorunn Sørli Larsen
jorunn@folkehogskole.no
mob. 984 777 16

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio
Produksjon/trykk: Østfold trykkeri
Papir: Amber Graphic
Forside: Faksimile fra Donald Duck nr. 36, 1 sept. 1992 45. årgang, Carl Barks/Walt Disney

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 4743 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no

Leder: Lars Sigve Meling
4352 Kleppe
lars.sigve@folkehogskole.no
Tlf.: 920 29 537

Nestleder: Erika Alnæs
Hardanger folkehøgskule
5781 Lofthus

Styremedlem: Turid S. Haaland
Vefsn folkehøgskole
8665 Mosjøen

Styremedlem: Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli
Sund folkehøgskole
7670 Inderøy

1. varamedlem: Marit Nordholmen
Skogn folkehøgskole
7620 Skogn

Daglig leder: Knut Simble
knut@folkehogskole.no
Tlf.: 69 14 44 63
97 42 89 79

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no

Tid for sam-taler på nett, leder	2
Portrettet, Mann med meningers mot	4
Rektors posisjon og rolle	7
Orientalisme: Kulturell monolog?	10
Palestina konflikten	12
Skråblikk, Dag Wollebæk	14
Landet rundt	15
Dansk folkehøgskole i storm	16
Folkehøgskolekonferansen 2010	19
Kunst, Sproingprisen	20
Forskningsrapporten	22
Bøker	26
Debatt: Boikott Israel	29
Debatt: Militæret som fiendebilde	30
Edvard Hoem på Vonheim	32
Nettverk etter soning	34
Minnefondet fader ut	36
Olav Klonteig jubilerer	40
IF-siden	42
IU-siden	43
NF-siden	44
PUF-siden	45
Seniorlaget	46
Baksiden – Tore Haltli	48

Tid for sam-taler på nett

Det har de siste tolv årene vært gjort flere fremstøt for å få til en meningsutveksling på nett mellom ansatte og andre som er engasjert i norsk folkehøgskole. Det kan ikke sies å ha vært et vellykket prosjekt. Det har vært debattforum og noen bloggforsøk.

Vi tror det har liten hensikt å komme med moraliserende pekefingre om lite engasjement – for det finnes der ute, selv med en hverdag som lett får timene til å spaseres så alt for fort.

Mai-Evy bakken uttalte følgende da hun ble intervjuet av Folkehøgskolebladet som nyvalgt NF-leder i 1998: «For er det et skoleslag som ikke kan leve uten et engasjement på grasrota så er det jo nettopp folkehøgskolen. Det er ingen andre som redder folkehøgskolen hvis ikke vi sjøl har en mening om hvorfor vi er der».

Vi trenger et levende folkehøgskolemiljø. Det er mulig at mange opplever terskelen for å sende inn et innlegg til Folkehøgskolen som stor og skremmende. Her oppleves kanskje nettet enklere, i alle fall hos yngre grupper. For mange har blogg-sjangeren blitt et sted de får meddele seg. Det er ikke lenger desken og redaksjonene i avisene som sitter med all definisjonsmakt. Det skjer faktisk en demokratisering der ute, sosiale medier og blogger utfordrer nå den fjerde statsmakt – mediene, noen kaller det vi ser for en framvoksende femte statsmakt. Det eksisterer et bloggmylder på verdensveven, og det finnes faktisk mye mer enn rosablogger og selvoptatte ytringer.

Nå kommer jeg straks til poenget. Folkehøgskolebladet går nå på nett i godt samkvem med en blogg for frilynt folkehøgskole. Folkehøgskolen legges ut med bladeksemlarløsning, artikler som ikke kommer på papir kan dere finne her, dere kan kommentere artikler og finne annet stoff og innspill – som igjen kan kommenteres. Og ikke minst – det blir rom for deres ytringer gjennom en bloggløsning med innlegg og kommentarer!!

Men hvorfor skulle det lykkes oss bedre å få til liv og røre i folkehøgskolemiljøet denne gangen? Vi gjør et grep – nærmere 20 bidragsytere kommer til å levere innlegg 3-4 ganger i året, pluss innspill fra folkehøgskolekontoret. Dette blir fordelt utover året slik at det ukentlig vil komme nye innspill på siden www.frilyntfolkehogskole.no . Men her er rom for dere alle i dette til å skrive innlegg, kommentere eller legge ut en link til noe interessant.

Vi har tipset om aktuelle temaer, men her er ingen begrensninger. Vi nevner: Folkehøgskolerelatert stoff (ideologi, rekruttering, fagforening, rammebetingelser, frilynt..), miljø og klima spørsmål, pedagogikk, internasjonalt/fredsarbeid, filosofi, kultur (teater, kunst, musikk, litteratur, film), seniorpolitikk, demokrati, nord-sør, journalistikk-medier og sosiale medier, etc. Som dere forstår er det rom for mye. Det er også plass for ytringer om ulike fagområder som det undervises i på norske folkehøgskoler. Vil du bli fast bidragsyter, ta kontakt med kontoret..

Hold deg oppdatert og si din mening på: www.frilyntfolkehogskole.no
Et nytt spennende skoleår står for døren, det ser ut til å bli flere elever enn noensinne på norske folkehøgskoler. Vi ønsker dere alle et flott og innholdsrikt skoleår.

ØYVIND KRABBERØD

Nytt skoleår!

Et nytt skoleår står for døren, nye spennende utfordringer og nye viktige møter med forventningsfulle elever. Dette blir på mange måter et spesielt år for oss i folkehøgskolen med flere viktige begivenheter.

4. november arrangerer vi en stor folkehøgskolekonferanse i Oslo i samarbeid med Utdanningsforbundet og NTNU. Hovedemnet for konferansen er presentasjon av forskningsprosjektet «Elevers utbytte av folkehøgskolen» som NTNU har gjennomført. I tillegg blir det spennende innlegg om dannelsbegrepet av sentrale personer i den offentlige skoledebatten. Vi håper at mange som jobber i folkehøgskolen har mulighet til å være med i Lærernes Hus denne dagen.

Denne dagen håper vi også å kunne presentere en ny bok om «Folkehøgskolen i dag», en bok først og fremst for dem som jobber i skoleslaget og trenger litt ekstra inspirasjon til arbeidet. En rapport fra arbeidet med 3-D-veiledning vil også bli lagt fram.

I 2009 arbeidet vi i en «tankesmie» hvor vi ba fire profilerte personer utenfor skoleslaget om å gi oss utfordringer inn i en ny tid. Rapporten inneholder et resymé fra arbeidet, og i tillegg har alle bidratt med en liten artikkel hver. Vi håper at noe av dette kan være utgangspunkt for debatter på din skole og kanskje et nyttig bidrag til skoleutviklingsarbeidet.

Lykke til med et nytt skoleår.

LARS SIGVE MELING
LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Mann med meningers mot

– Hvis dere har det som meg, blir ingen av oss særlig mye klokere av å være på seminar om markedsføring og informasjon.

TEKST: JORUNN SØRLIE LARSEN / FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Slik startet Brynjar Tollefsen ord for dagen på vårens informasjonsseminar i Drammen, og de noe søvnige tilhørerne våknet skikkelig av hans kritiske ord om slike seminarer. Og han fortsatte:

– Jeg må innrømme at når det gjelder de sosiale mediene som nå får en mer og mer dominerende plass i hverdagen til unge og ikke helt unge (!) – så er mitt spørsmål hvordan man unngår å bli idiot. Og for så vidt hvordan skolen unngår å bli en idiotskole eller en idiotisk skole. For det er altså min helt ærlige mening at det som foregår på Facebook er ganske bedrøvelige greier.

Skoleslaget en gedigen overraskelse

Brynjar Tollefsen har bakgrunn som journalist. Etter lærerskole i Tromsø begynte han i kulturtidsskriftet Nordnorsk Magasin. Deretter jobbet han seks år i NRK, før han begynte i Lofotposten, som han senere kjøpte sammen med to kolleger fra mediebransjen. Han tok over redaktøransvaret og etter hvert også ansvaret som disponent.

– Det var svært travle år i en avis som gikk gjennom store endringer, og etter ti år bestemte eierne å selge avisen til A-pressen. Da takka jeg for meg, etter råd fra min kone som gjerne ville se mer til meg. Jeg begynte som rektor i grunnskolen.

Høsten 1998 begynte han å jobbe ved Lofoten folkehøgskole.

– Det var ganske tilfeldig at jeg begynte å jobbe der. Jobben var ledig etter mange år med rektorskip, og jeg ble oppfordret til å søke.

– Hvordan er det å være rektor på en folkehøgskole?

– Mitt første møte med skoleslaget var en gedigen, positiv overraskelse. Jeg befant plutselig meg sjøl foran 90 topp motiverte ungdommer med øre og øyne på vidt gap. De var kommet til Lofoten for å finne nye sider ved seg sjøl og ved livet, og jeg fikk være med på reisa. Det var ikke til å tru!

Seinere har det i grunnen fortsatt på samme måten, sjøl om livet i folkehøgskolen ikke bare er oppturer. Men interessant og inspirerende er det, det synes jeg stadig vekk, sier Brynjar.

Han er politisk interessert, men ikke i annet enn enkeltsaker.

– Ved skolen vår sørger vi for eksempel for at spørsmålet om oljeboring i Lofoten blir grundig belyst og debattert, noe annet ville være en forbrytelse, synes jeg.

– Jeg irriterer meg ofte over folkehøgskoler som tar monopol på navn. Jeg skjønner ikke hvordan en skole som kaller seg Friluftslivskolen tenker. Det er mange som driver med friluftsliv og de oppkaster seg til den eneste rette – de står over de andre. Det tjener i alle fall ikke folkehøgskolene som organisasjon.

– Man blir litt for redd for uenighet og diskusjoner i folkehøgskolen – man tar den åpne debatten litt for lite på alvor. Det kan lett føre til stagnasjon. Vi er en skole som er avhengig av å være i bevegelse, da synes jeg også at vi må tåle å diskutere vår egen virksomhet litt friskere enn det vi gjør.

Språkmektig

– Har du en interesse eller en egenskap som ikke så mange vet om?

Han tenker seg om, klør seg i hodet, sier – Nei, hva skulle det være? Etter en liten stund sier han:

– Jeg er ganske glad i språk. Jeg klarer meg i ganske mange land uten at jeg har noen formelle eksamener

«Jeg irriterer meg ofte over folkehøgskoler som tar monopol på navn»

i det. Jeg har som et lite hemmelig mål at jeg skal kunne reise mellom Hellas og Norge og stort sett snakke alle språk.... Nei, nei! Da har du alle de øst-europeiske landene... ikke skriv det! Jeg må modere meg litt: Jeg ønsker å reise til så mange plasser som mulig og gjøre meg forstått i landet jeg er i. – Det er «frøktelig» hyggelig å kunne snakke språket i det landet jeg reiser i.

Jeg kan kose meg med tysk grammatikk på senga og jeg kan i intensivperioder pugge italienske gloser. Jeg ønsker å holde ved like og lære meg språk. Det er enormt stor forskjell å ikke kunne noe italiensk og å kunne plukke opp en avis og forstå det som står der, sier Brynjar.

– Du engasjerer deg i nemnder og utvalg?

– Jeg har vært heldig å få være med både i program-nemda i NF og i IF-styret i flere år. Dette er oppgaver jeg har takka ja til fordi de gir meg anledning til å få bedre innsikt i skoleslaget, og forhåpentligvis anledning til å gjøre noe for fellesskapet vårt. Det siste året har jeg som et resultat av ledervervet i IF også fått være med i styret for Folkehøgskolerådet. Der er det mye å lære, og jeg jobber med saken.

– Hva slags interesser har du ellers?

– Jeg er nok en ganske stor kulturkonsument, både på heimebane og når jeg er på reise. Det nye kulturhuset i Svolvær byr på mye fint, og jeg fryder meg over å være der sammen med andre lofotinger. Kulturopplevelser gjør oss til rikere mennesker.

Vet du hva? Jeg var faktisk glad i å lage mat lenge før det ble til noe alle menn skulle være opptatt av. Da den store mannebølga kom på kjøkkenet, slutta jeg å snakke om min matinteresse i frykt for å bli identifisert med den rådende moten. Men mat er jeg stadig opptatt av, og jeg lager nok flere middager enn kona mi.

Folkehøgskolen er for usynlig

Han er født i Målselv og heier ivrig på sin niese som slåss iherdig for målselvdialekten i NRK Dagsrevyen.

– Jeg er heldig å ha en kone med sterke røtter i folkehøgskolen. Hun er datter av en tidligere rektor, og har gått folkehøgskole både i Norge og Sverige. To av våre tre barn har også gått folkehøgskole – på Sund og Trøndertun.

– Hvis kona di skulle beskrive deg med tre ord, hvilke ord ville hun sagt da?

– For å ta det positive: Flink. Men så vil hun nok si at jeg tar avgjørelser uten å være særlig analytisk. Hun vil nok si at jeg er ubetenksom. Og så tror jeg hun vil nevne at jeg er praktisk.

– Hva gjør du om ti år?

– Da er jeg 66 år og sikter mot å pensjonere meg. Jeg begynte i folkehøgskolen for tolv år siden. Da sa jeg at jeg skulle jobbe der i tre år. Å si i dag at jeg gjør noe helt annet om ti år, kan lett føre til at jeg snakker usant. Jeg kan

«Mitt første møte med skoleslaget var en gedigen, positiv overraskelse»

gjør den samme jobben som i dag.

– Hvilke utfordringer har folkehøgskolene framover?

– Først og fremst å bli mer synlig som en viktig del av det norske skolelandskapet. I forhold til at vi har elleve prosent av ungdommen hos oss, er vi merkelig usynlige, synes jeg. Og det er skummelt hvis vi skulle komme under angrep fra et eller annet hold, sier han tankefullt.

– Hva er det beste ved rektorjobben?

– Jeg er faktisk litt usikker på om det er medarbeiderne mine eller elevene. Summen er i alle fall ytterst livgivende, avslutter Brynjar Tollefsen.

Rektors posisjon og rolle – om nødvendigheten av å be om hjelp

Bare den fortjener makt som daglig rettferdiggjør den.

*Det uforløste hos et maktmenneske,
og omvendt: Den forløstes makt.*

D. HAMMARSKJÖLD «VEIMERKER»

Påstanden «Rektor sitter med ansvaret for driften av skolen» vekker ikke mye diskusjon, gitt at det på forhånd er fastslått at det er styret for skolen som sitter med det overordnede ansvaret. Å komme med utsagnet: «Alt som skjer på skolen, skjer på vegne av rektor» har, derimot, sikret meg mang en animert diskusjon.

Slik det står, inviterer da også denne noe urimelige påstanden til misforståelser.

I første omgang støter påstanden på en reflekspreget innvending som er karakteristisk for folkehøgskolen: I vårt skoleslag er i utgangspunktet alle medarbeidere bærere av skolens program, og skolens program realiseres best ved at den enkelte medarbeider preger sine bidrag på samme måte som de andre i personalet, som også rektor. Det personlige møtet mellom medlemmene i staben og elevene utgjør selve marginen i skolens berettigelse, og dette møtet kan ikke skje på vegne av noen andre. Enig i det?

Relasjonell prosess

Men det skjer veldig mye mer på en skole enn utfoldelse av den ideale menneskelige likeverdige kontakt. Dessuten, når det i lykkelige øyeblikk lykkes oss å nærme oss idealene, skjer dette innenfor rammer av et omfattende program som utgjør forutsetningene for at det i det hele tatt skal bli noe møte.

En annen tung innvending mot formuleringen ovenfor ligger i forståelsen av hva lederskap innebærer. Lederskap, slik jeg forstår det, og slik jeg mener det bør forstås, må sees som en helhet der leder og de som ledes inngår i den samme helheten. Lederskap er en grunnleggende relasjonell prosess der begge (alle) parter er evd inn i en dynamisk og levende vekselvirkning – tidvis til fruktbart og utviklende samarbeid, tidvis til konfliktpregede og tilstivnende forløp.

Men den helhet det her er snakk om er ikke basert på, og verken kan eller skal være basert på, en likeverdig fordeling av makt.

Når en skole har tradisjon for å fatte bindende vedtak i for eksempel lærergruppa, så innebærer dette i bunn og grunn at rektor har valgt å delegerer makt og beslutningsmyndighet til et lærerråd og at vedtaket dermed er fattet også på vegne av rektor. Har styret vedtaksfestet en slik ordning, stiller det seg selvfølgelig annerledes. En helt annen sak har vi når det er snakk om rettigheter som har sin basis i formaliserte dokumenter som vi finner i lov og forskrifter og i avtaleverk, men dette er ikke temaet her.

«Makt» problematisk

Det er klargjørende å slå fast at rektors rolle henter sin makt og myndighet fra et styre.

Det er derfor rektor er der, – for å forvalte denne posisjon og rolle – med den makt som følger med.

«Det som skjer på skolen skjer på vegne av rektor»

Noen vil hevde at disse påpekningene er de rene selvfølgheligheter. Mulig det, men min erfaring fra et ikke lite antall skoler er at rektor, og ikke minst medlemmer av personalet kan ha uklare forestillinger om at de utfører sine oppgaver på vegne av henholdsvis styre og rektor.

At de også utfører arbeidet på egne vegne og at dette er det konstituerende for i det hele tatt å være i jobb, er forhåpentligvis en realitet for alle.

«Makt» er et begrep som smaker dårlig innen folkehøgskolerørsla. Det er som om ordet selv undergraver de gode intensjoner vi ønsker skal forme og prege skoleslaget. Det hadde vært så bra om skolen kunne drives uten.

Likevel, makt er i sving om vi liker ordet eller ikke. Muligens ville saken fremstå litt mildere om vi i stedet for «makt» anvendte ordet «myndighet». «Rektors myndighet» lyder mindre autoritært, men poenget her er nettopp rektors refleksjon omkring sin rolle og utøvelsen av den.

Dessuten fanger ordet makt opp en realitet som ordet myndighet ikke har: Intrigemakeri, skjulte allianser, sabotering – og slikt opptrer både her og der – innebærer utfoldelse av makt som kan få skjebnesvangre konsekvenser. Men denne makten har ikke sin rot i noen myndighet.

På vegne av rektor

Der kraftløshet eller likegyldighet rår, der kan vi ta det for gitt at destruktive og undergravende krefter får rom. På den annen side, der makt, åpen eller tilsørt, utfolder seg uten å være rettferdiggjort i helhetens behov for retning og derfor styring, vil også lede til nedbrytende prosesser i skolens organisasjon og liv.

Jeg tillater meg, med en kosmetisk justering, å gjenta: Det som skjer på skolen, skjer på vegne av rektor.

Alle skolene fungerer ut fra en utviklet struktur, støttet av rutiner, i kraft av kompetansen som medarbeiderne besitter og innenfor de mulighetene og begrensninger som økonomien setter.

Innholdet i disse fire administrative hovedkategoriene varierer selvfølgelig fra skole til skole, og kvaliteten på innholdet varierer skolene i mellom og på den enkelte skole over tid.

Utvikling av innholdet i disse fire administrative hovedkategoriene utgjør rektors arbeidsfelt.

Det er gjennom pleie og utvikling av skolens struktur, rutiner, egen og medarbeideres kompetanse og den samlede økonomi at rektor har mulighet til å påvirke skolens fremtid på kortere og lenger sikt.

Innbakt i det ovenstående, men ikke nevnt direkte, ligger også oppgaven med å ivareta de relasjonelle, de mellommenneskelige, forhold på skolen. Tatt på alvor er dette mer enn nok for de fleste rektorer. Og det er mer.

Det pedagogiske prosjektet er skolens eksistensberettigelse. Slaget står om elevenes trivsel, læring og utvikling. Undervisningen og det øvrige pedagogiske arbeidet er lærernes boltringsrom, et rom formet av skolens struktur, rutiner, økonomi, og lærernes talent og faglige kompetanse. Men det som skjer i dette rommet faller i neste omgang tilbake på rektor som også øverste pedagogiske ansvarlige.

Undervisningen er, selvfølgelig, i det store og hele delegert ut til lærerne, men skal rektor ivareta sin oppgave må hun eller han være fortrolig med hvordan den praktiske pedagogiske tilrettelegging skjer.

Hva er det som skal til?

Rektorrollen

Utgangspunktet for den som har valgt seg inn i rektorrollen må være å slippe innpå seg at det som skjer på skolen skjer på vegne av ham eller henne som bærer rollen. Det er et Jeg som bærer den rollen – skjont bæreren og rollen er to forskjellige ting.

Utsagnet betyr ikke at rektor skal bestemme hvordan og hvilke grønnsakene som skal kokes til middag, men når grønnsakene regelmessig blir kokt til vassen masse, da har rektor skaffet seg nok et problem om elevene oppfatter det slik at dette er ham/henne uvedkommende. Det kan hende at rektor ikke lykkes med å få forandret på kjøkkenets praksis. Det er så.

Men like fordømt er det på rektors skole at grønnsaker mishandles. (Legg merke til bruken av «kjøkkenet», en terminologi å ty til når navnet på folk blir for brysomt å bruke; altså på linje med bruken av «administrasjonen» når det er misnøye med rektor.)

Rektor skal ikke bestemme innhold og opplegg på for eksempel en linje for friluftsliv. Det har hun/han fagfolk til stå for. For lærerne – som vaktmester og renholdere på sine områder – er rektors rådgivere innenfor sine fagområder. Og rektor gjør klokt i å rådføre seg med sine medarbeidere. Men når for eksempel tingene på friluftslinjen ikke er tilstrekkelig på stell, og fortsetter å være ugreie, hvem er det da som faktisk har en oppgave i tillegg til alt det andre?

Eller når det knirker i samarbeidet blant personalet, og knirkingen blir varig og smertefull, da opprettholdes situasjonen også av rektors bidrag, men da feilslåtte eller uteblitte.

Og når tingene går på skinner? Når livet på skolen skjer med liv og lyst? Når lærerne trives på tilsyn og kollegaene på kjøkkenet synes lærerne viser hensyn og tar ansvar i matsalen?

Det skjer på vegne av rektor.

Det kan meget vel være slik at den personen som bærer rektorrollen ikke har all verdens å rose seg over når tidene er gode; det kan meget vel være slik at hun/han som person har lite å klandre seg for i vanskeligere tider, men det som skjer på skolen skjer likevel på vegne av rektor.

Det virker oppdragende for rektor å tenke på denne måten. Det fører til en bonus i tillegg til lønna. Rektors posisjon som ansvarlig for helheten, og i det er hun/han alene, det er rollens velsignelse – og til tider dens forbannelse.

Søke hjelp

De færreste rektorer, hvis noen, makter å være på høyden i møtet med alle de komplekse oppgavene som driften og utviklingen av en folkehøgskole innebærer. Under alle omstendigheter tar det år.

Jeg var det i hvert fall ikke, og ble det ikke heller.

Men det fantes et godt og etter hvert velprøvd hjelpemiddel.

Jeg ble etter hvert rimelig god til å søke assistanse.

Riktig god, faktisk. Og det var mange å spørre. Utover skolens og styrets egen krets befant seg rektorene på andre skoler i og utenfor distriktet; dertil var veien kort, dvs. telefonen kjapp, til Informasjonskontoret og NF sentralt. Så også til HSH når det var nødvendig.

Og folk var flinke og rause med assistansen.

Noe formelt uttrykt: Jeg utviklet ganske raskt en betydelig og fruktbar kompetanse i å søke hjelp. Heldigvis!

Det går ofte rett så lekkert og smidig for seg på skolene. Elevene trives, personalet trives med elevene og hverandre. Foreldre er kistefornøyde, det er «sving på hjulet», og rektor kan leve et lett liv.

Men det går ikke alltid så glatt på skolene. En folkehøgskole er en ganske skjor sak. Allerede det å få nok elever er en nerveslitende og formidabel oppgave på enkelte skoler. Over tid møter de aller fleste skoler denne utfordringen.

Folkehøgskolen er en liten organisasjon, og den er sammensatt. Rollene lønnes forskjellig og arbeidsordningene spriker. Det er så mange ting som kan gi grobunn for misnøye om det ikke blir tatt fatt i sakene. Det er variasjon i status, det er variasjon i hvem som blir lyttet til, i det minste i opplevelsen av hvem det blir lyttet til, etc. etc.

Lur er den rektor som er tidlig ute med å søke hjelp.

Artikkelforfatteren har lang fartstid i folkehøgskolen, og har vært rektor ved flere skoler. Han var også FUS-koordinator i fem år. Foto: Øyvind Krabberød

Ein strek i teikninga.
Kulturmøtets farer.
Faksimile fra Donald
Duck nr. 36, 1 sept.
1992 45. årgang.

ORIENTALISME:

Kulturell monolog?

Når inntrykka blir mange og sterke kan sjølv den mest velmeinande av oss verte overvelda. Sterke møter kan få oss til å umedvite gå inn i mønster vi kanskje skulle ønskje ikkje var ein del av oss. Det som vert uttrykt i og etter slike situasjonar kan vere godt grunnlag for å sjå oss sjølv og andre i eit anna lys.

AV KYRRE MATIAS GOKSØYR

10

Sterke opplevingar er ikkje nødvendige einstyndande med nye erkjenningar. Når ein er «i stimen», som det heitte der eg gjekk på folkehøgskule, hender det ofte at drivet og inntrykka vert så sterke at ein på eit vis mister evna til å språkleggjere opplevinga. Når straumen vert for sterk kan det vere tungt å sjå seg sjølv utanfrå. Heile folkehøgskuleåret er for mange elevlar akkurat slik. Ein er i stimen heile tida, ting går fort, det er alltid noko nytt å gjere og oppleve og ta del i, og det kan ta lang tid før ein får distanse nok til å verkeleg sjå kva ein lærte. Her ligg ei kjempeutfordring for skuleslaget, for det er ein viss fare for at elevane kjem ut på andre sida og berre kan møte svaret på spørsmålet «korleis var det» med ei usamanhengande rekkje småhistorier, bruddstykkjer av ein hektisk kvardag der detaljane og moroa kjem i framkant. Helst skulle det vel vore ei meir koherent framstilling dei kom ut med.

Å arbeide med verda, ikkje i verda

Folkehøgskulane tilbyr i sitt enorme fagutval ei rekkje internasjonale linjer, som i følgje Folkehøgskolekatalogen inkluderer fredsfag, reiseliv, samfunn, solidaritetsfag, språk og utviklingsarbeid. Dette er linjer ein skal vere stolte av. Folkehøgskulen som heilskap står i ein veldig god posisjon for å gi vidare og utvikle gode haldningar og kunnskapar om verda som samanheng, og går i spissen med sterke prosjekt om til dømes berekraft.

Folkeløgskulen som heilskap er inne i ei god tid med rekordhøge søkartal, og det er nett difor det er flott om ein kan bruke litt kraft på over-skotsprosjekta, og sjå litt nærare på idealismen. Men idealisme kan også ha sine skyggesider. I ein diskusjon vi hadde rundt dette på kontoret kom eg til å tenkje på ei Donald-historie av Carl Barks, ei av dei mange som framstiller dei presumptivt siviliserte endene frå Duck-familia i møte med

«idealisme kan også ha sine skyggesider»

andre folkeslag. I den spesifikke historia, A spicy tale, frå «Uncle Scrooge» nr. 39 1962, har Donald og nevøane fått jobben med å spreie kunnskap til Cuco de Coco-indianarane i Amazonia. Det er ei fantastisk artig historie, og av dei Donald-historiene eg hugsar best frå min barndom, men med vaksne auger ser ein ubehagelige sider som barnet ikkje hadde tid til å sjå.

Den skumle Andre

På flyet dit oppdagar dei grunnen til at ingen andre søkte jobben: Curo de Coco tyder «Shrinka de head», og i følgje reisebrosjyren fører det med seg ein viss risiko å vitje desse «warlike, savage wild men». Donald er nær på å hoppe av flyet i frykt for sin kjære skalle, men når dei kjem fram viser det seg at frykta var ugrunna.

Det er nemlig berre ubodne gjestar som får hovudet krympa av stammedoktoren. «Quite civilized», altså, som Donald seier det. Ein tenkjer kanskje ikkje på Donald som ein meister av det subtile, men sterke møter kan få oss til å uttrykkje oss på måtar som avslører oss for andre, om vi ikkje alltid kan sjå det sjølv. Det som verkeleg er problematisk i Barks si framstilling, og som kjem inn på ei av dei viktige kulturelle problemstillingane, er det som kjem rett før Donalds aksept av desse folka som «nesten-siviliserte». For det dei ønskjer å lære er å danse twist, å synge som «Elvis Pestby», og å spele bongotrommer. Felles for desse kulturelle fenomena er at dei representerer ei «kvit» appropriering av «svart» kultur. Bongotrommene kom til dømes over til Cuba gjennom slavehandelen.

Dette er eit strålande eksempel på det Edward Saïd kalla orientalisme. I boka med namnet *Orientalism* frå

1978 som kritiserer det han meinte var ein vestleg hersketeknikk over orienten, eit møte med det austlege sitt Andre som ikkje er open for det som er annleis, men som i staden plasserer dette andre hierarkisk under det vestlege. Kolonialtida vaks ut av og førte med seg ei oppfatting av andre delar av verda som svakare enn vesten, og denne veikskapen vart etter kvart synonymt med det som var annleis.

I høve denne historia om Duck-familia kjem dette veldig godt fram. Det er ikkje berre snakk om at dei skal ut og hjelpe dei intellektuelt og kulturelt, men dei innfødde vert fortalt frå ein openbert vestleg ståstad. Det dei ønskjer å lære, er typisk vestlege kulturuttrykk.

Korleis fortel vi møtet?

Sommaren er over, og kanskje har mange i skuleslaget hatt ein velfortent ferie der ein kunne hente seg inn etter dei hektiske siste månadene av førre skuleår, der dei faste studieturane nok stod i sentrum for mange. Kanskje har ein sjølv reist bort og møtt noko anna enn det vante. Og har ein reist, skal ein også fortelje.

Er det mitt eller deira møte eg fortel? Korleis vil dei eg møtte fortelje møtet? Var det eit møte mellom likeverdige, eller var eg meir oppteken av kva min bakgrunn kan gi dei enn kva deira bakgrunn kan gi oss? Kva slags omgrepsapparat har eg for å handtere eit møte mellom ulike kulturar? Tør vi å gi til kjenne kva slags verd vi kjem frå når vi møter menneskjer som kanskje lever utan alle dei «siviliserte» abstraksjonane vi er så vane til? Vestleg kultur er full av forteljingar som Barks si. For den som vil kan det vere ei stor nytte å lese dei møta som kjem fram der med eit kritisk blikk. Kanskje kan ein med dei møte seg sjølv, og verte betre til å møte andre.

PALESTINAKONFLIKTEN:

LEDSAGER FOR FRED I PALESTINA OG ISRAEL

Inger Karlsen har vært deltaker i Kirkenes Verdensråds ledsagerprogram for fred i Palestina og Israel (EAPPI). Kirkens Nødhjelp (KN) er norsk koordinator for programmet. KN sender ut ledsagere 3–4 ganger årlig. Oppholdet varer i tre måneder og ledsagerne blir plassert seks ulike steder på Vestbredden.

AV INGER KARLSEN, SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

Til daglig er jeg sosiallærer ved Soltun folkehøgskole. I skolens profil ligger målet om å være en skole for fred og internasjonalt samarbeid. Vi har en egen linje – PEACEBUILDING – som har fokus på konfliktforståelse og fredsskapende arbeid. Ellers har vi i mange år tatt imot tyske fredsarbeidere fra organisasjonen Aktion Suneszeichen Friedensdienst. Soltun har også en stipendiatorstilling for utenlandske elever. Heldigvis var skolens ledelse positiv til min deltakelse i EAPPI-programmet, og jeg fikk innvilget permisjon.

Solidaritet og beskyttende tilstedeværelse

15. mars reiste jeg sammen med tre andre ledsagere fra Norge til Israel/Palestina. Vi utgjorde sammen med 22 andre ledsagere fra åtte forskjellige land EAPPI-team nummer 35. Oppgaven vår har vært å leve sammen med den okkuperte befolkningen i Palestina, se med egne øyne hva som skjer og gi en stemme til de som vanligvis ikke når ut med sine historier. Vi har overvåket kontrollposter og jordbruksporter, vi har vist vår tilstedeværelse overfor israelske bosettere og soldater i konflikt-

områder, ved husødeleggelser og fredelige demonstrasjoner. Vi har besøkt Israel og møtt mange modige representanter for ulike israelske menneskerettighets- og fredsorganisasjoner. Vi har lyttet og stilt spørsmål – og dette har resultert i at vi vender tilbake med hodet og hjertet fullt av inntrykk og beretninger.

Forforståelse og møtet med virkeligheten

Palestina og Israel er ikke hvilke som helst land for de fleste av oss. Stedsnavnene er ladet med historie, tro og myter; Jerusalem, Betlehem, Jeriko, Kapernaum, Nasareth. Mange kristne – pilegrimer og turister – valfarter da også til disse stedene i hopetall. Vi har også hørt om Klagemuren og Al Aqsa-moskeen, og vi vet vi at nettopp dette geografiske området – og i særdeleshet Jerusalem – har en spesiell betydning ikke bare for kristne, men i like stor grad for jøder og muslimer.

Dette ligger i bakhodet mitt da jeg sitter på flyet til Tel Aviv. Forforståelsen handler også om alle avisartiklene, TV-bildene fra Gaza og Jerusalem, uendelige rapporter om krigstilstand og om fredsforhandlinger. En hardnakket knute av

politikk, tros- og interessekonflikter og av menneskelig lidelse som er så vanskelig å begripe helt når du er langt borte fra den.

Møtet med virkeligheten – med mennesker og systemer, med muren og kontrollen, med arbeidsledighet og mangel på fremtidshåp, med stahet og overlevelsessevne og med en utrolig gjestfrihet og åpenhet – tilfører likevel de teoretiske forhåndskunnskapene en annen dimensjon. Endelig går det opp for meg hva en okkupasjon er – den er langt mer opprørende og forferdelig enn jeg hadde forestilt meg. Opplevelser og sanseintrykk strømmer på fra første minutt på israelsk jord.

Pass og kontroll

Møtet med passkontrollen på Ben Gurion flyplass i Tel Aviv gikk greit for mitt vedkommende, men flere av de andre ledsagerne måtte gjennom flere timer med utspørring om sitt opphold i Israel. Uvanlig – og ubehagelig – for oss som ikke er vant til slikt.

For oss er retten til å reise fritt i eget land en selvfølge. Vi er ikke vant å bli møtt med mistenksomhet og stadig måtte forevise pass. Dette er dagliglivet for palestinere som bor på Vestbredden. Palestinere under 50

som bor på Vestbredden har ikke tillatelse til å reise til Jerusalem med mindre de har arbeid og har fått innvilget tidsbegrenset innreisetil-latelse. Er du over 50 år kan du få innvilget tillatelse til å reise til Den hellige stad for å feire religiøse høytider. Men det er ingen garanti for slik tillatelse – slik som i påsken i år – da var Vestbredden stengt – og ingen, verken kristne eller muslimer fikk innreisetil-latelse til Jerusalem.

En ung gutt jeg snakket med i Nablus hadde vært heldig å bli invitert på besøk til England en sommer. «Det var fantastisk – jeg følte meg fri som en fugl – jeg kunne reise fra London til Manchester uten å vise pass. Jeg trengte ikke å være nervøs dersom jeg ikke hadde husket å ta med meg ID-kortet mitt når jeg gikk ut i byen». Mangelen på bevegelsesfrihet og opplevelsen av alltid å kunne bli kontrollert er noe av det som oppleves som mest undertrykkende til daglig på Vestbredden, Okkupert Palestina.

Muren

Bussturen fra Tel Aviv til Jerusalem tok bare omkring en time – og jeg begynner å fatte at denne urolige delen av verden er et frimerke, et lilleputt-land. Vi kjører gjennom et lett kupert landskap med mye stein. Det bærer oppover mot Jerusalem som ligger over 800 meter over havet. Snart legger jeg merke til MUREN som delvis følger veien ganske tett og delvis kan ses lengre borte i landskapet.

Denne muren er noen steder bygd som en 3–8 meter høy betongvegg og andre steder som et like høgt elektrifisert nettinggjerd med grøfter og veier og piggrådrukker på hver side av gjerdet. Israelerne kaller det *sikkerhetsmuren* – palestinere *separasjonsmuren*. Det oppleves beklemmende og skremmende å se disse voldsomme installasjonene, enten de er utført i netting og piggråd eller i betong. Følelsen forsterkes ytterligere den dagen jeg selv må stå i to timer i en tett pakket kø og vente på å komme

gjennom kontrollposten Qalandia for å komme inn i Jerusalem. Du sluses gjennom trange «nettingkasser» som ikke er bredere enn 60 cm, må passere flere sving/stoppedører, får bagasjen kontrollert og må forevise pass/id-kort. Til tider stoppet køen fullstendig opp og det virket rett og slett som om vaktpersonalet hadde som oppgave å ydmyke og plage mennesker som er tvunget til å passere på denne måten. Slik opplevde jeg det – og jeg tenker med tungt hjerte på alle menneskene som må gjennom denne opplevelsen hver dag.

Israelerne har drevet med bygging av muren i omlag ti år. Den utgjør nå til sammen rundt 750 kilometer. Historien forteller oss at murer hindrer kontakt og kommunikasjon, fiendebilder forsterkes. Et stort problem sett fra palestinernes side er at muren mange steder ikke følger den internasjonalt anerkjente grensen mellom Israel og Vestbredden/Palestina. I Jayyous ble 2/3 av jordene liggende på vestsida, det vil si israelsk side, av gjerdet. Det samme skjedde med fem av landsbyens seks brønner. Tusenvis av oliventrær ble ødelagt for å rydde vei for gjerdet.

For å komme til jordene sine, må bøndene passere en av landsbyens to jordbruksporter. De er åpne mellom 15 og 30 minutter hver morgen, midt på dagen og om ettermiddagen. For å kunne passere må de forevise ID-KORT og tidsbegrenset passeringstillatelse. Tungt bevæpnede soldater utfører kontrollen. Inntrykk som blir sittende fast er den store urimeligheten og urettferdigheten i dette systemet. Jayyous-bøndene er klare i sin oppfatning av *hvorfor* Israel har bygget gjerdet; «det er for å stjele jorda vår og for å presse oss bort.»

«Endelig går det opp for meg hva en okkupasjon er – den er langt mer opprørende og forferdelig enn jeg hadde forestilt meg»

Håp

Hva er kilden til styrken og tålmodigheten hos det palestinske folket? Dette var et spørsmål jeg stilte både meg selv og palestinere jeg snakket med. «Kjærligheten til jorda, den gjør oss sterk og utholdende», var det noen som sa. «Livet er vakkert – det er en kamp – men det er vakkert – vi ønsker bare å leve et godt liv med barna våre og familien», var det en annen som sa. Selv tror jeg at kulturen; de sterke familiebandene og religionen bidrar til at enkeltmennesker kan tåle store påkjenninger. «Det står skrevet mange steder i Koranen at vi må være tålmodige – og enda mer tålmodige», sier en mann som gjerne diskuterer religion og filosofi med oss.

«Vi har sett murer falle før og okkupasjonen kan ikke vare evig», var en slags generell holdning hos flere. Men budskapet vi ble bedt om å ta med hjem var omtrent slik: «Palestinere har ingen makt. Bare dere kan gjøre noe for å få Israel til å forandre sin politikk. Deres regjeringer må fortelle USA og Israel at det er på tide å endre kurs. På lang sikt er det også det som er best for det israelske folk. Det de gjør nå er ikke godt for dem heller. Vi trenger politisk støtte – ikke veldedighet.»

Synspunktene som uttrykkes i denne artikkelen er personlige og uttrykker nødvendigvis ikke synet til Kirkenes Verdensråd eller Kirkens Nødhjelp Les mer om Ledsagerprogrammet på: www.kirkensnødhjelp.no eller www.eappi.org.

Inger's blogg: <http://ingerg-now.blogspot.com>.

Det går visst bra

AV DAG WOLLEBÆK

Kva er eg mest glad i og glad for her i livet?

Eg veit ikkje kor vanleg det er å stille seg slike spørsmål. Det kan mest høyrast ut som ein fem-på-gata-enquete. Men det fall meg inn her om dagen.

Mest glad er eg nok i sjølve livet, men skal eg vera heilt konkret, er eg nok mest glad for 32 år i folkehøgskolen, og for at eg er blitt farfar.

Å vera bestefar og folkehøgskolepensjonist har ein del felles utfordringar. Einkvar generasjon har sin rett til å gjera sine vurderingar. Besteforeldre skal halde seg i skinnet og ikkje gi råd før ein blir spurt. Og sjølv da skal dei nok vera varsame. Men av og til kan det halde hardt. Utsegn som: Hadde det ikkje vore betre å....?, kan liggje på tungspissen. Men bør liggje. – Har de tenkt på å....? er litt betre. Men det verste er: – Vi gjorde det alltid slik....

Slik også med folkehøgskolen. Eg hugsar med gru dei første møta mine med somme av besteforeldra i folkehøgskolen. Somme av dei gamle hovdingane. Dei som fekk ordet – og ikkje gav det frå seg før dei hadde halde sitt halvtimes foredrag om korleis folkehøgskolen kom til og stadig burde vera. Dei som ennå ikkje hadde fått med seg at Christopher Bruun var død, men hadde gløymt at Grundtvig levde. Og Grundtvig i 1970–80 åra var politisk radikal, ja bortimot marxist.

Og marxinspirerte var vi mange av oss som kom inn i skoleslaget på 70-talet. Ikkje mange ml-arar riktig nok. Heldigvis. Men det folkelege

i det grundtvigske var ikkje nasjonalt, det hadde meir eit proletært innhald.

Fagforeiningsarbeidet vart derfor viktig. Ja, fleire av oss arbeidde sterkt for å få Norsk Folkehøgskolelag inn i LO. Det gikk så langt at vi hadde ein avtale klar med Skolenes Landsforbund om at NF skulle bli ei sjølvstendig eining i SL. Framlegget var sendt til uravrøysting og var like ved å bli vedtatt. Bare ei handfull røyster mangla på fleirtal.

Seinare kom eg nok til at det var best at det gjekk som det gjekk. Ei slik ordning ville ha splitta heile folkehøgskolelandskapet.

Men vi heldt fram med å arbeide for nye tariffavtarar. Vi fekk gjennom arbeidstidsavtarar, fekk folkehøgskolen inn under ferielova. Årsverket vart definert. Til fortvilning for mange skulle vi nå begynne å telja timar. Og vi var nok doble i synet på dette. Det var så lite grundtvigsk. Vi var jo idealistar.

Og det gjekk seg til. Det var jo ikkje forbode å arbeide utover ramma.

Nå sit bestefaren og pensjonisten og kikkar ut gjennom kjøkkenglaset bort på sin gamle folkehøgskole. «Folkehøgskolen» blir lese. Folkehøgskulekatalogen blir studert.

Korleis klarer dei seg? Klarte vi å øydeleggje skoleslaget med alle våre tariffavtarar? Er idealismen borte? Er eg litt kritisk til alt eg ser og aner rundt omkring? Kjenner eg ei viss uro? Ja, eg gjer vel det innimellom. Nye liner med underlege namn. Kor er det blitt av foredraga? Syng dei nok?

Sit eg her og vil at alt skal vera som før, slik dei gamle hovdingane ville? Skal eg koma med ein åtvarande finger eller to?

Det er vemmelege tankar. Og eg klarer å riste dei av meg.

For eg treffer elevar. Dei er entusiastiske. Eg treffer lærarar. Dei er entusiastiske. Eg les dette bladet du les i. Og møter entusiasme og refleksjon.

Så kjem barnebarna på besøk. Med all sin entusiasme.

Det ser ut til å gå bra. Bestefar og folkehøgskolepensjonisten lener seg tilbake. Uroa vil sikkert dukke opp att, men akkurat nå er ho trygt parkert.

Ha eit godt nytt skoleår!

SCENEN ER HENNES HJEM

Hennes venner beskriver Marie som rar. Det må hun kanskje være ettersom det beste hun vet er å få folk til å le. Hun har en drøm om å bli skuespiller, å stå på store scener og å vise publikum hva hun gjør best. Store drømmer blir realitet ved å ta små steg i riktig retning. Nå fokuserer Marie på utdanningen ved Bårdar som starter i august. Der blir hun værende i to år på linja for musikaldans.

Den sprudlende jenta fra Kodal vokser på kritikk. Hun mener man lærer ved å bli fortalt hva man gjør feil. – Får man kritikk, enten det er i danseklasse eller i jobbsammenheng, må man ikke vippe av pinnen. Man må ta det til seg og lære av det. Selv føler jeg meg oversett hvis jeg ikke blir fortalt hva jeg kan gjøre bedre. Hun har også drevet med stand-up da hun gikk på stand-up- og revylinja på Ringerike folkehøyskole.

– Det er virkelig gøy med en slik form for opptreden. Å stå på scenen i seg selv gir et reelt adrenalinkikk. En mørk sal, fullsatt av publikum og med sterke lys rettet mot scenen gir en god følelse. På scenen føler jeg meg hjemme.

Sandefjords Blad, 10.08.2010

VÅGÅ

Oppland fylkeskommune stiller seg bak søknaden om etablering av folkehøgskule for natur og friluftsliv

på Klones. – Dette er viktig, fordi det er eit krav frå departementet, sa ordførar Rune Øygard på spørsmål frå Ivar Vistekleiven (fristilt frå Bygda-lista) om stoda for Klones.

– Det går bra om dagen, faktisk med overskot som blir lagt til eigenkapitalen, sa ordføraren. Mellombels barneskule på grunn av om- og påbygging i Vågåmo har kome Klones til gode.

Gudbrandsdølen Dagningen – 28.06.2010

OLJEMOTSTANDERE MED MILJØFESTIVAL

En optimistisk miljøbevegelse tror på seier i kampen mot oljevirkosomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Andre uka i august samlet troppene seg til miljøfestival i nord.

– Slaget om oljeboring står denne høsten og neste år, konstaterer leder i Naturvernforbundet Lars Haltbrekken overfor NTB. Han inviterer til motstandsfestival på Lofoten folkehøgskole i Kabelvåg i august.

Sunnmørsposten, 5.8.2010

GRAND PRIX-EFFEKT PÅ FOLLO

– Dette er effekten av Melodi Grand Prix, Didrik Solli Tangen og sangkonkurranser på tv, mener Christian Killengreen, som leder den svært populære vokallinjen på Follo folkehøgskole.

Fra 21. august blir Follo folkehøgskole fylt opp med musikk, sang, dans, kunst og filmproduksjon. Søknaden til kultur-folkehøgskolen i Vestby er rekordstor.

– En av de aller mest populære linjene på Follo folkehøgskole er vokallinjen, hvor det er en søknadsvekst på rundt hundre prosent. Jeg har ikke noen annen forklaring på den økende søknadsmassen enn de store musikkkonkurransene på tv, som MGP, den internasjonale finalen i Norge og Didrik Solli Tangen. De etterfølges av en kolossal medie-dekning, som ofte er utenfor sine

egentlige proporsjoner. Men det hekter unge mennesker på sang, og det er viktig, synes linjeleder Christian Killengreen.

Østlandets Blad – 15.06.2010 06:03

SOMMERENS HØYDEPUNKT

Hun er ikke snau, tolv år gamle Malene Heggebø Wathne. Sommermusikk-skolen på Karmøy folkehøgskole har hun gledet seg til. Lenge.

Lett røde i kinnene etter en spilleøkt i Concerto Karmøy, et av to orkestre satt sammen for anledningen, er Malene superfornøyd med å skulle være på Karmøy folkehøgskole helt til lørdag.

– Vi har valgfag også. Jeg skal gå på dans og på body-percussion, hvor vi skal spille på kroppen, og Anezka skal gå på improvisasjon og på dans. Og så er det huskonsserter, men vi skal ikke spille på dem i år, sier de to unge fiolinistene.

Rundt 55 ungdommer tilbringer ei knapp uke med musikk i alle døgnets våkne timer denne sommeren. Tilbudet gis først og fremst gjennom Kulturskolene.

– Når de kommer herfra og så tar fatt på det vanlige kulturskoleåret om et par uker, er elevene alltid topp motiverte og spillesugne, forklarer Berit Bore som er en av de andre voksenlederne.

Gruppeledere for fløyter, fioliner, celloer og bratsjer arbeider side om side med de unge elevene. En stødig spilt stemme gir litt hjelp til de som ennå, på denne aller første dagen, er litt usikre.

– Konsert på Maritim utescene i Haugesund på fredagen og i Tysvær-tunet lørdag hører med til kurset, forklarer Lyslo.

– Og mange vennskap og et slags musikernettverk gror etter disse samlingene, minner Berit Bore om.

Haugesunds Avis – 03.08.2010

– Danmark nå

UNDERVISNINGSMINISTEREN KULEGRAVER KORTE KURSER

Skal højskolerne have statstilskud til kurser om rødvinssmagning, golf og VM i fodbold? Medierne stiller spørgsmål til de korte kursers almene sigte og får undervisningsministeren til at bebude kulegravning.

AV KARINA SØBY MADSEN

Under overskriften «Statskroner til klaphat-kursus» går Ekstra Bladet den 6. april i kødet på Ryslinge Højskoles sommerkursus «Fodbold-VM på højskole» og spørger undervisningsministeren, om det virkelig kan passe, at skolen skal have statstilskud til et kursus, hvor eleven skal «sy sin egen klaphat, vælge sin favoritkampøl og spise en kvalitetshotdog til kampen», som det hedder i skolens materiale. Tina Nedergaards svar lyder: «Fodbold-kurset er efter min umiddelbare mening ikke noget, der burde have statstilskud». Dertil bebuder hun en nærmere kulegravning af kurset på undervisningsministeriets hjemmeside.

Fra formanden for Folkehøjskolernes Forening i Danmark, Helga Kolby Kristiansen, er der opbakning til ministeren. Hun siger: «Vi bakker op om ministerens ord. Vi skal være opmærksomme på, om vi lever op til hovedsigtet i Højskoleloven. Derfor hilser vi ministerens gennemlysning velkommen.»

Asser Amdisen, der er forstander på Ryslinge Højskole, forsvarer sit kursus: «Hvis du spørger mig, om fodbold er alment dannende, så er svaret nok nej, men det er ikke emnet, der afgør, om kurset er dannende og folkeoplysende, det er, hvordan man behandler emnet. Og det pågældende kursus har i høj grad et oplysende sigte. Blandt andet skal vi diskutere, hvilken rolle fodbolden spiller i det moderne samfund.»

Skolernes markedsføring

Når de korte kurser kommer i rampelyset, vokser højskolefolkenes usikkerhed, om statstilskuddet bliver mindsket eller måske helt fjernet, hvilket vil have store konsekvenser.

kvenser. Til et eksempel får en højskole i dag 1.396 kr. per elev per uge til et ugekursus som VM-kurset.

Ryslinge Højskole kender alt til at mangle penge. Tilbage i 1990'erne var Ryslinge en af de tunge drenge blandt højskolerne, men i 2008 måtte skolen aflyse sit efterårshold på grund af manglende tilmeldinger. I april 2009 blev Asser Amdisen ansat som forstander, og siden er den ellers klassisk grundtvigianske højskole begyndt at arbejde med projektorienteret undervisning, ligesom den har taget markedsføringsbrillerne på. Ifølge Amdisen er et kursus som VM-kurset et forsøg på at redde højskolen som sådan ved at skabe en ny type skole med en anderledes, skarp profil, som rammer en bredere målgruppe.

«I 1990'erne glemte højskolerne at se sig selv som private virksomheder. Det kan godt være, vi er afhængige af statstilskud, men vi er så sandelig også afhængige af, at vi kan appellere til folks egne pengepunge. Vi skal således omfavne både staten og de unge, og derfor bliver vi nødt til at se værdigrundlag som værdigrundlag og markedsføring som markedsføring.» Sådan siger Asser Amdisen og slår fast, at han har lært af hele denne sag, at han skal skarpvinkle sin markedsføring endnu mere, så han rammer sin målgruppe helt præcist. Det er således også først efter Ekstra Bladets artikel, at der er begyndt at komme tilmeldinger til VM-kurset.

Adspurgt om ikke netop et kursus som «Fodbold-VM på højskole» kan tiltrække en ny målgruppe, svarer Tina Nedergaard: «Det er fint, at højskolerne prøver at få fat i nye målgrupper – herunder de unge, der risikerer ikke at få en uddannelse. Jeg tvivler dog på, at netop disse unge

«Vi bakker op om ministerens ord. Vi skal være opmærksomme på, om vi lever op til hovedsigtet i Højskoleloven. Derfor hilser vi ministerens gennemlysning velkommen»

HELGA KOLBY KRISTIANSEN

«Vi skal således omfavne både staten og de unge, og derfor bliver vi nødt til at se værdigrundlag som værdigrundlag og markedsføring som markedsføring»

ASSER AMDISEN

vil være indstillet på at betale 4.000 kr. for et ugekursus, der profilerer sig på, at man kan sy sin egen klaphat.»

Også Helga Kolby Kristiansen er kritisk. Hun siger: «Polemikken om Ryslinge Højskoles kursus giver et praj om, at det er vigtigt, at skolerne tænker kritisk over deres markedsføring, og om ikke også den skal leve op til højskolernes formål.»

Konsekvenser for højskolerne

Ifølge Asser Amdisen er diskussionen om VM-kurset et udtryk for, at folk har en slags indbygget facitliste for, hvad der er ægte højskole. «Den folkelighed, der ligger i fodbold – hvorfor er den anderledes end gymnastikkens?» spørger han retorisk og fortsætter: «Måden, vi på Ryslinge fortæller på, tager afsæt i folks verdener. Vi tager udgangspunkt i, hvor folk er, og vi taler om de emner, der interesserer dem. På den måde forvalter vi traditionen fra Grundtvig og fra grundlæggeren af den første højskole i Ryslinge, Kristen Kold.»

Højskolebladet spørger Tina Nedergaard, om det vil få mere vidtrækkende konsekvenser for højskolerne, hvis kurset «Fodbold VM på højskole» viser sig at leve op til kravene. Tina Nedergaard svarer: «Skulle det vise sig, at kurset lever op til lovens bestemmelser, rækker det ikke ved min opfattelse af, at kurset, sådan som det er annonceret af skolen, befinder sig på kanten af, hvad højskolerne er sat i verden for.»

Ministeren fortsætter: «Tilsynet med Ryslinge Højskoles kursus indgår i en større tilsynsrunde, hvor ministeriet ser nærmere på det almene indhold i udvalgte korte højskolekurser. Jeg vil afvente resultatet af hele tilsynsrunden, som forventes færdig på den anden side af sommeren. Først da vil jeg vurdere, om der er behov for at ændre reglerne.»

Det er nu op til Asser Amdisen at overbevise Undervisningsministeriet om, at kurset «Fodbold VM på højskole» lever op til ministerens krav.

Artikkelen er hentet fra fra Højskolebladet nr 4 2010

Klaphat-kursus godkendt

Skrevet den 22. juni 2010 af Højskolebladet (højskolebladet.dk)

Tilbage i april kunne Ekstrabladet bringe historien om, at man på Ryslinge Højskole afholdt et sommerkursus under VM i fodbold med elementer som «sy din egen klaphat» og «vælg din kampøl» og «få kvalitetshotdog til kampen».

Det skabte en del røre og kritik af ikke mindst markedsføringen af kurset. Undervisningsminister Tina Nedergaard var ikke begejstret for, at staten skulle yde støtte den form for kursusvirksomhed – uanset om det levede op til lovens krav. Hun indledte derfor et tilsyn, der skulle klargøre, om kurset var i overensstemmelse med loven.

Efterfølgende er det generelle tilskud til de korte kurser blevet reduceret kraftigt som led i Regeringens såkaldte Genopretningsplan.

Resultatet af tilsynet foreligger nu, og heraf fremgår det, at kurset er fuldstændig lovligt og i orden. Forstander for Ryslinge, Asser Amdissen, ser sig dog nødsaget til at aflyse kurset – fordi der endnu ikke er nok tilmeldinger. Han skriver som svar til ministeriet: «Desværre kommer ministeriets godkendelse for sent til, at vi kan gennemføre kurset. Om den megen polemik, ministerens forhastede og overdrevne kommentarer til kurset og den lange sagsbehandlingstid har påvirket deltagerantallet negativt, er umuligt at sige med sikkerhed, men den har næppe bidraget positivt. Under alle omstændigheder ser vi os nødsaget til at aflyse kurset.»

Reduserer tilskuddet til korte kurser

Regeringen legger i Genopretningsaftalen op til en årlig besparelse på 55 millioner på folkehøjskoleområdet (samt Husholdnings- og håndarbejdsskolerne) ved at reducere tilskuddet til de korte kurser – med alvorlige konsekvenser for højskoledrift i Danmark til følge.

FFD vurderer således, at besparelserne, hvis de bliver realiseret, på kort sigt vil betyde lukning af 10–15 højskoler, heraf fire pensionisthøjskoler – og på lidt længere sigt op mod en tredjedel af alle danske højskoler. Der er tale om en reduktion af det samlede tilskud til landets højskoler på ti prosent. Sammenlignet med beslægtede områder som eksempelvis Efterskolerne, bliver tilskuddet til højskolerne skåret forholdsmæssigt mere.

Undervisningsministeren trækker tæppet væk under højskolerne

Ved ministerens tiltrædelse fremhævede hun ellers som sin vigtigste målsætning, at 95 prosent af en årgang skal have en ungdomsuddannelse. Derfor undrer det, at aftalen medfører besparelser, der med sikkerhet vil lukke nogle af de højskoler, som med succes løfter denne vigtige opgave. For selv om man, som det også fremgår af aftalen, giver en mindre forhøjelse til de lange kurser, gavner det ikke de skoler, der må lukke på grund af det manglende tilskud til korte kurser.

Et slag mod sammenhengskraften og udkantsdanmark

De højskoler, der sandsynligvis må lukke som følge af Genopretningsaftalen, er fordelt over hele landet – og fortrinnsvis i det, man kalder udkantsdanmark. Her fungerer højskolerne som folkelige mødesteder og er centrale kultur-

institutioner. Regeringen modarbejder dermed sin egen målsætning om at hjelpe udkantsdanmark.

Resolusjon vedtatt på FFD's årsmøte 3. juni Resolution

Ved generalforsamlingen i Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD) 2010 blev følgende resolution vedtaget i anledning af de besparelser, som folkehøjskolerne forventes ramt af.

Regeringen og Dansk Folkeparti foretager den største beskæring af højskolerne i 50 år. I den såkaldte genopretningspakke foreslås en så stor reduktion i tilskuddet til de korte højskolekurser, at konsekvensen bliver, at et større antal højskoler, herunder fire seniorhøjskoler, må formodes at dreje nøglen om.

Folkehøjskolerne har set i øjnene, at vi også skal holde for, når der skal spares, men vi opfordrer til, at det udmøntes, så skolelukninger kan undgås.

I kraft af de korte kurser opholder flere end 36.000 danskere sig årligt på en folkehøjskole. Mennesker i alle aldre, fra alle dele af landet og med vidt forskjellige sociale og uddannelsesmæssige baggrunde bruger tid på at mødes, blive klogere på hinanden og på verden omkring dem. Det er en stor gevinst for det danske demokrati, at sådanne mødesteder findes. De medvirker til fællesskab på tværs af befolkningen og er med til at skabe den særlige sociale kapital, der gør, at vi kan klare os i den globale konkurrence.

Resultatet af besparelserne vil være en kraftig stigning i egenbetalingen. Det vil især gå ud over dem, der ellers havde brug for det sociale og faglige rum, et højskoleophold kan give. Og det gælder især ældre, der, gennem højskoleopholdets berigende fællesskab med andre, kan bevare tilknytningen til det omgivende samfund.

Besparelserne vil også have andre alvorlige konsekvenser:

Når skoler må lukke, vil de ikke kunne medvirke til at opfylde regeringens egen 95 pct. målsætning, om at flere unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

Når skoler må lukke, vil især «Udkantsdanmark», hvor flere af de lukningstruede skoler ligger, blive ramt. I direkte modstrid med regeringens egen politik vil lokale mødesteder og kulturelle kraftcentre forsvinde på steder, hvor der er brug for det modsatte.

Når skoler må lukke, forsvinder lokale arbejdspladser.

Forsamlingen udtrykker hermed stor utilfredshed med det foreliggende besparelsesforslag og opfordrer bestyrelsen til at arbejde for ændringer, der kan modvirke skolelukninger.

Det stormer i dansk højskole. Regjeringen legger der opp til å spare 55 millioner kroner på folkehøgskoleområdet. Det skal i første rekke tas fra korte kurs, som er livsviktig for de danske folkehøgskolene. På kort sikt regner de med at 10–15 skoler må stengedørene.

Folkehøgskolekonferansen 2010 – en skole for hodet og hjertet

AV LARS SIGVE MELING, LEDER I NF

Programmet for denne viktige konferansen 4. november, begynner å ta form. Forskningsprosjektet «Elevs utbytte av folkehøgskolen» blir presentert av Ove Haugaløkken, dosent i NTNU og Agneta Knutas og Trond Solhaug, begge har stilling som førsteamanuensis i NTNU.

Deler av prosjektet ble presentert på årets rektormøte i Larvik, og ga et foreløpig innblikk i resultatet av forskningen. Det er som forventet svært positive resultater som kommer fram i undersøkelsen. Det er nyanseforskjell på dagens elevs utbytte og de som gikk for 30 år siden, dagens elever setter det faglige utbytte foran det sosiale, mens elever fra tidligere år vektet det sosiale utbytte høyere.

Dette kan kanskje avdekke at det faglige nivået i skoleslaget har hevet seg de siste årene.

Prosjektet har også prøvd å se om elever med folkehøgskolebakgrunn har et raskere løp gjennom det høyere utdanningssystemet (slik undersøkelser i Danmark har vist) Her finner få lite eller ingen korrelasjoner. Det åpner likevel for et meget spennende forskningsprosjekt som viser hvilke utdanningsretninger elever med folkehøgskole velger og hvordan erfaringer fra dette året virker inn på utbyttet av høyere utdanning.

En av representantene i forskningsteamets referansegruppe, professor ved Ørebro universitet, Bernt Gustavsson, vil bidra med å sette norsk folkehøgskole og NTNU rapporten inn i en videre sammenheng av nordisk forskning på området

Denne vinteren har vi også deltatt i en annen undersøkelse for våre lærere. Denne vil bli presentert av

professor i pedagogikk og fagdidaktikk, Universitetet i Oslo, Eyvind Elstad. Undersøkelsens resultat er etter min mening meget positivt og styrker troen på at skolene våre, i stor grad, har et godt og utfordrende arbeidsmiljø. Hans presentasjon har fått tittelen: Den menneskelige faktor. Hva vet vi om folkehøgskolelærerne?

Innslaget fra folkehøgskolene blir en presentasjon av rapporten fra arbeidet med 3D-veiledning og en artikkelsamling om folkehøgskolen. Her vil Rune Sødal, Odd Haddal og Sigurd Ohrem bidra.

Videre får vi et spennende og utfordrende innlegg fra professor Svein Lie, ILS, Universitetet i Oslo under tittelen: Kan dannelses måles? Resultatmåling, kunnskap og dannelses. Han har ledet arbeidet med PISA undersøkelsen her i Norge og har et syn på veiing og måling av kunnskap som avviker mye fra folkehøgskolens eksamen og pensumfrie pedagogikk.

En av deltakerne i Tankesmia, professor ved BI, Guri Hjeltnes, skrev for et par år siden en artikkel om et år på folkehøgskole, med utgangspunkt i sin egen datters vinter på Romerike folkehøgskole. Hun vil kåsere rundt temaet: Dannelsesåret.

Rektor v/NLA Høgskolen i Bergen, Bjarne Kvam er kjent fra Mjøsutvalget, han var og leder for Folkehøgskoleutvalget som gjorde arbeidet for ny lov om Folkehøgskolen fra 2003. Han vil bidra med et innlegg om temaet: Hva skal folkehøgskolene bruke friheten sin til.

Hele konferansen skal avsluttes med et inspirasjonskåseri, kåsør er

enda ikke bekreftet, men tittelen kunne være: Debatten om dannelses har bare begynt.

Så sett av 4. november i din kalender og kom på Folkehøgskolekonferansen 2010.

ARRANGØRER: Folkehøgskoleorganisasjonene i samarbeid med Utdanningsforbundet og NTNU.

TID: Torsdag 4. november, kl 10 – 15.30

STED: Lærernes hus – Utdanningsforbundet, Oslo, Hausmanns gate 17

Både NF/IF og NK/IKF legger sine rektorsamlinger i tilknytning til konferansen slik at denne dagen inngår i det samlede programmet.

TEKNESERIEFESTIVAL:

SPROING-prisen 2010

Årets store teikneseriefestival på Grünerløkka fekk sin avsluttande bang(!) då SPROING-prisane vart utdelt for 24. gong. Folket og fagjuryen hadde sagt sitt og fire nydelege verk viste den sekvensielle kunsten frå si beste side.

AV KYRRE MATIAS GOKSØYR

SPROING-prisen er eit av Norsk Tegneserieforum (NTF) sine satsingsområder, med same mål som resten av organisasjonen sitt arbeid: Å fremje kvalitet, breidde og auka interesse for teikneseriar publisert i Noreg. Prisen har eksistert siden 1987 og vert no delt ut i fire kategoriar:

Beste norske utgjeving, beste omsette utgjeving, beste debutserie og ei open klasse. Den opne klassa er juryen si moglegheit til å presentere ein agenda, og har vore delt ut dei siste to åra. I 2009 viste vi fram dei beste stripeseriane, og i år gav vi klassa undertittelen «Serier i serie» som ein hyllest til dei som har vald å utvikle sine seriar over flere utgjevingar, gjerne gjennom mange år. Romanen sitt sterke hald på litteraturen har sitt motstykke i teikneseriane, men vi meinte det viktig å vise at også andre former gir sterke uttrykk i teikneserie-Noreg.

Beste norske

Bendik Kaltenborn har for utgjevinga Serier som vil deg vel teke med seg Kulturdepartementets tegneseriepris og gull for beste teikneserie på Årets vakreste bøker, og mottok i år også SPROING-prisen for beste norske teikneserie.

Ein teiknaranes teikneserieskapar, med ein kanskje overrask-

Diplom-design: Flu Hartberg

ande elsk for 50-talls bedriftssjefar i mørk dress og med sigar. Det er ei merkeleg verd han teiknar fram — ein stad der det kan være vanskeleg å vite om dei som er i den eigentlig forstår kvarandre.

Det er også ei verden der faren for ein punchline ofte forblir nett berre ein fare, ein surrealistisk og spennande stad. Å få desse seriane samla i stort format gir inntrykk av at også Kaltenborn og No Comprendo vil oss vel.

Beste utanlandske

Vinnar av beste omsette var Monsieur Jean av Philippe Dupuy og Charles Berberian, omsett av Thomas Lundbo. Ein forfattar nærmar seg 30 år, og innser for det første at det medfører ei krise, og for det andre at han må møte den aleine. Jean har merkelege og angstfylte draumar om pizza, han let seg bruke av sin gamle kompis som enno ikkje nærmer seg eit ønskje om sikkerheit i livet, og kjenner seg generelt motarbeida av alt og alle.

Sakte, men sikkert vert ein jobba inn i Jean si verd, lærer han å kjenne og får eit forhold til både han og omgjevnadene hans. Den reine, franske streken fører oss saman med Jeans bekymra tankar gjennom det som vert ekte kvardagspoesi.

Dupuy og Berberian har i over 20 år samarbeida om både tekst og tegning, og fekk i 2008 Grand Prix ved den tradisjonsrike teikneseriefestivalen Angoulême. Det er til stor ære for No Comprendo Press at dei har gitt ut denne på norsk, og ei stor gåve til norske lesarar.

Open klasse

I norsk litteratur har det ei stund vore veldig mykje oppstyr rundt forteljinga av levd liv, og i Europa generelt har vitnesbyrdlitteraturen og biografien si kryssing med romanen vore viktig. I norske tegneserier har denne vendinga vore mindre tydeleg.

Men Steffen Kverneland og Lars Fiske skriv seg sjølv inn i den kunstnariske kanon med sin Kanon-serie, gjennom å fortelje historier

rundt Edvard Munch og Kurt Schwitter.

Kverneland og Fiske sine stilar er svært ulike, men begge nyttar ekspressivt skarpe geometriske former. De sterke kontrastane mellom delane om Munch og delane om Schwitter gir serieskaparane moglegheit til drastiske overgangar, gjerne kopla saman ved hjelp av fotografi av stadene dei vitjar og av teiknarane sjølv.

Kanon 3 gir oss baksida av historiene om Munch og Schwitters, og lar myteskapinga stå sentral, både frå bohemen og serieskaparane sine ståstader. Det er mogleg at Kanon ikkje burde verte brukt som kunsthistoriepensum om desse to, men Kverneland og Fiske sjølv burde utvilsamt ha en sentral posisjon i undervisning om norsk kunsthistorie.

Beste debutant

Andrew Pages Kunsten å knyte en knute var ein av to nominerte i år fra maritime miljø, men kanskje den mest filosofisk ambisiøse av dei. Page har virkelig klart å fange miljøet og menneska i det, og gir oss eit persongalleri sterkt prega av naturen rundt dei.

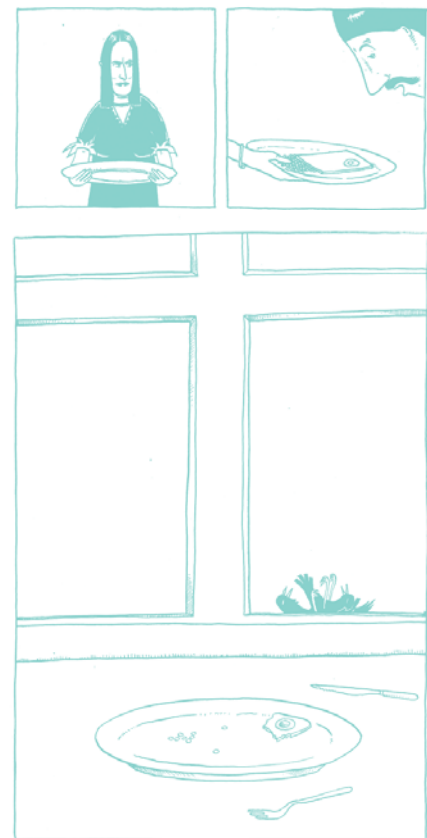
Teikningane er like opne som kystlandskapa som inspirerer dei. Kysten er open og gir alt eit preg av avstand. Dette vert spegla i personane, som vekslar mellom openheit og avgrensing i sin omgang med kvarandre. Det er i det heile en teikneserie som virkelig let dei store spørsmåla få spelerom.

Page har skapt ei bok med ambisjoner langt forbi å fortelje dei enkelte sine små historier, siktar høgt og treff godt. Den nydelege, utstrekke avslutninga har mange lag, og innbyr til ettertanke.

Sekvensielle tendensar

Ulike som desse fire er, viser dei like fullt klare tendensar i norske teikneserieutgjevingar. Viktigast av desse er kanskje den sterke autonomien

kunstforma har. Teikneseriar får lite merksemd og slit framleis med at det i media er høveleg lite kompetanse og kunnskap om forma. Samstundes er ikkje dette berre negativt. Å arbeide ein stad der få ser opnar moglegheiter for ein heilt eigen fridom. Når det igjen og igjen viser seg at teikneseriar vert diskutert med omgrep og vurderingsmåtar henta frå litteratur- og filmkritikk viser teikneserieskaparar i Noreg på sitt beste at dei evner å fristille seg frå denne typen forventningar og rett og slett skaper sekvensiell kunst på heilt eigne premisser.

Andrew Page — Kunsten å knyte en knute, Jippi Forlag 2009

Les utdrag frå alle dei nominerte på www.sproingprisen.no

Som en sang i sinnet – som et eneste sollyst minne

Danning står sentralt i folkehøgskolen og er et overordnet begrep. Faglig læring, sosialt engasjement og demokratisk læring er utbytte av et folkehøgskoleår. I tillegg har folkehøgskoleåret betydning for den kvalitative gjennomføring av høyere studier. Evnen til debatt og refleksjoner vil være styrket og folkehøgskolen gir økt mestringsforventning til å gjennomføre utfordringer og studier. Dette er noen av resultatene i forskningsrapporten «Som en sang i sinnet – som et eneste sollyst minne. Elevers utbytte av folkehøgskolen.» Rapporten er utarbeidet av NTNU i Trondheim og legges fram i disse dager.

AV ODD ARILD NETLAND

Forskerne ved NTNU har levert en interessant og lesbar forskningsrapport hvor en har forsket på effekten av et folkehøgskoleår og en forståelse av dannelsesbegrepet som ligger til grunn for folkehøgskolenes virksomhet og prinsipper.

Rapporten peker på at sentrale begreper i folkehøgskolen har vært og er *livsopplysning* og *folkeopplysning*. Folkehøgskolen er opprettet av folket til forskjell fra andre skoleformer som er opprettet av staten – det er derfor ikke bare fag og vitenskap som er utgangspunktet, men hva folket har trang til og hva folket kan ta i mot. Troen på det frie individet, forbundet med samtale og vekselvirkning er sterk! Møtet mellom mennesker gir mulighet til å bli menneske.

Forskerne stiller seg kritisk til at utdanning, også i Norge, kobles opp mot begrepsbruk som hører hjemme i en økonomisk kontekst. De viser til at det på 1990-tallet er kommet begreper fra det økonomiske feltet inn og brukt i debatten om skolens rolle og bidrag til samfunnet. Utdanning skal lede til at Norge kan

Professor Geir Karlsen ved NTNU overrakte den ferske forskningsrapporten til Kunnskapsminister Kristin Halvorsen. Foto: Øyvind Krabberød

konkurrere på det internasjonale markedet. Norge skal kunne beholde og øke sin økonomiske tilvekst. Dette resulterer i en lineær og rasjonell tenkning som ensidig vektlegger det å nå mål og oppnå resultater. Et annet problem er også at begrepene danning og demokrati, til tross for at de nevnes i statlige dokumenter, ikke synes å være til stede i den forstand at de blir problematisert i relasjon til læreres oppdrag og utdanning.

Frirom i utdanningssystemet

Kompetansebegrepet og kunnskap knyttes i samfunnet hovedsakelig opp mot nytteverdi. I folkehøgskolen derimot er kompetanse tenkt å forklare det enkelte individs evne til å handle og ta hånd om sitt liv. Folkehøgskolen er å forstå som en praksis hvor mennesker gis en mulighet til å få utfordringer i møte med andre. Elevene blir utfordret i både det sosiale og det faglige. Refleksjon og innsikt over livets muligheter og individets ønsker er sentrale elementer i et folkehøgskoleår. Læringen skjer i en bestemt tidsperiode, på et gitt sted og i et fast miljø hvor en har til hensikt å gi elever plass til personlig vekst under pedagogiske og didaktiske betingelser.

Folkehøgskoleåret er et frirom i utdanningssystemet med alternative pedagogiske arbeidsmåter hvor det enkelte menneskets livserfaringer, kunnskaper og behov er utgangspunkt for læringsprosessen.

Rapporten slår fast at det faglige og sosiale er sentrale begreper i folkehøgskolen. Sosialiseringen foregår ved å tilhøre og lære seg å forstå spillereglene for deltakelse som samfunnsaktør. I tillegg har danning en moralsk kvalitet som strekker seg utover sosialiseringen. Danning innebærer også sjelig og åndelig utvikling.

I tillegg til den teoretiske gjennomgangen av dannelsesbegrepet, har

Initiativ til forskning på folkehøgskolen ble tatt høsten 2008. Prosjektet er gjennomført i perioden 1. januar 2009 - 1. august 2010 ved Lærerutdanning ved NTNU.

Prosjektet er utarbeidet av professor Geir Karlsen og gjennomført i samarbeid med Ove Haugalokken, Agneta Knutas, Trond Solhaug og Dagrun Astrid Aarø Engen.

Referansegruppe har bestått av Marit Holm Byre, Eivind Elstad, Bernt Gustavsson, Leon Haugsbø, Bjarne Kvam, Mildrid Nesheim, Odd Arild Netland, Roger Spidsberg og Nina Volckmar.

Statistikkinnnsamling er foretatt og bearbeidet etter spørreundersøkelse blant fem årskull elever ved fem utvalgte folkehøgskoler, fokusintervjuer gjennomført på jubileumsstevner ved de samme skolene, en spørreundersøkelse til alle landets folkehøgskolerektorer og registerdata fra Statistisk sentralbyrå. Svarprosenten har vært på 42 % av en populasjon på 2078.

Forskningen er støttet av Kunnskapsdepartementet og Folkehøgskolerådet.

NTNU-forskerne sett på danning via innsamlede data og intervjuer. Statistikkinnnsamling er foretatt og bearbeidet etter spørreundersøkelse blant fem årskull elever ved fem utvalgte folkehøgskoler, fokusintervjuer gjennomført på jubileumsstevner ved de samme skolene, en spørreundersøkelse til alle landets folkehøgskolerektorer og registerdata fra Statistisk sentralbyrå. Svarprosenten har vært på 42 % av en populasjon på 2078.

Kilder til danning

De statistiske dataene sier at det er fire tydelige kjennetegn ved folkehøgskolen: Faglig læring, sosialt engasjement, demokratisk deltakelse og festlig samvær. Alle de fire elementene er kilder til danning. Danningen er den prosessen som skjer i den enkelte når opplevelser og erfaringer bearbeides, sorteres og integreres. Prosessen foregår hele tida på folkehøgskolen og fortsetter når ny læring tangerer opplevelser fra folkehøgskoleåret.

Forskjellen mellom de enkelte elevkullene er liten og forskerne påpeker en forbausende stabilitet i hvordan elevene vektlegger kjennetegn ved skolen.

Rapporten sier også at på bakgrunn av et stort utvalg og relativt høye gjennomsnittsskårer på mange utsagn i spørreskjemaet, så kan man

dra slutningen at data viser at personlig modning, selverv og mestringsforventning, sosial læring og til en viss grad kan forberedelse til høyere utdanning kan ses som viktig utbytte av folkehøgskolene.

Ett av forskningsspørsmålene har vært å se om elever som har gått et år på folkehøgskole bruker mindre tid i høyere utdanning enn andre studenter. Studien gir bare svake indikasjoner på at så er tilfelle. Intervjudata kan imidlertid tyde på at folkehøgskoleåret har betydning for den kvalitative gjennomføring av høyere studier, evnen til debatt og refleksjoner vil være styrket og folkehøgskolen gir økt mestringsforventning til å gjennomføre utfordringer og studier.

Sekretær i Folkehøgskolerådet, Odd Arild Netland, har lest forskningsrapporten om elevers utbytte av folkehøgskolen. Foto: Øyvind Krabberød

INGEN VUVUZELASTØY MOT FATTIGDOM

Tusenårsmålene for halvert fattigdom, mer skolegang og bedre helse ble nærmest heiet fram av et internasjonalt samfunn med en plaget samvittighet ved milleniumskiftet. Spesielt i Afrika sør for Sahara er situasjonen ikke stort bedre i dag, ti år senere. Det skjer mens Afrikas rikeste land, som selv sliter med økende økonomiske forskjeller og ekstrem fattigdom, arrangerer et fotball-VM som koster sørafrikanske skattebetalere anslagsvis opp mot 40 milliarder kroner.

Geir Ove Fonn i Vårt Land

FOLKHÖGSKOLA BRA FÖR UNGDOMAR

– Folkhögskolan har en bra och annorlunda pedagogikk och har alltid haft goda resultat. De är duktiga på motivationhöjande insatser och ett individuellt bemötande av deltagarna. Jag har själv «bonusbarn» som kompletterat sina utbildningar på folkhögskola. Det finns många ungdomar, särskilt i socio-ekonomiskt utsatte områden, som behöver hjälp med att bryta ett socialt mönster. Då kan folkehøgskolen bli en alternativ skolform att börja om på, sier Angeles Bermudez-Svankvist – generaldirektör i Arbetsförmedlingen

Folkhögskolan nr 3 2010

FARGEKLATTENE

Nils Arne Eggen, Kjetil Rekdal, Daniel Nannskog, Lars Sponheim og Alex Rosén er fargeklatter. Så fantastisk! Tenk at vi har nesten ti stykker i Norge! Tenk hvor kjedelig det hadde vært her uten dem – når det er såpass kjedelig her selv MED dem! Så la oss ta godt vare på dem, folkens. La oss være storsinnede hvis de gjør en feil.

Ingebrigt Steen Jensen i Vårt Land

POLITISK NEVROSE

Meiningskampen når det gjeld religion og samfunn er på langt nær over og er i ferd med å bli ein politisk nevrose. Sekularismen er dårlig terapi fordi han gjev seg ut for å representere den objektive posisjon, sjølve «samfunnet» i rein form. Vi treng andre signalord og andre strategiar for å finne måtar å leve saman på. Det verkar på meg som vi ikkje vågar å kome fram med dei meir djuptsitjande intensjonane; om vi ser på religionen si aktive og offentlige rolle som eit overgangsfenomen, noko vi må takle og tole så lenge det varer. Både truande og ikkje-truande bør innsjå at «dei andre» ikkje har tenkt å forlate landet og at vi må dele plassane, som dei vi er og slik vi ser ut.

Arnfinn Haram – Signert i Klassekampen

LIVET SOM RIK I EN FATTIG BY

I det avindustrialiserte Skottland fylles bankkontoene til de rike, mens fattigdommen brer om seg. I Glasgow er det hele 28 år i forskjell i forventet levealder mellom de rike og de fattige bydelene. I enkelte bydeler er forventet levealder nede i 54 år for menn. Da er det bra at byen har nok av rike filantroper som kan veilede de «fordervede» fattige.

LE MONDE diplomatique

KLP og engangspremier

AV LARS SIGVE MELING

Mange av folkehøgskolene har benyttet seg av muligheten til å overføre alle medlemmene som sto i KLP til Statens pensjonskasse (SPK). Folkehøgskolerådet hadde vært i dialog med SPK om å få til denne muligheten og vi fikk den gang klare tilbakemeldinger på at disse medlemmene ville bli overført til SPK – fullt og helt.

I 2003 begynte så KLP å sende ut reguleringskrav til skolene på de medlemmene som var overført til SPK. Det ble dermed klart at skolene fremdeles satt med ansvar overfor KLP ut fra det premiegrunnlag som var innbetalt. Vi ser på dette som et brudd på den muntlige avtalen vi hadde med SPK.

Som om ikke det var nok begynte krav om engangspremier å dukke opp på disse medlemmene. Engangspremier er etter det jeg har oppfattet en regulering, fram i tid, med hensyn til premieforpliktelser og forventet levetid.

Dette toppet seg i fjor da Agder folkehøgskole fikk et krav på kr. 455.000,- for tre av sine ansatte. Folkehøgskolerådet tok dette opp med direktør Jarle Låstad i KLP, og drøftet saken på bredt grunnlag, både den juridiske siden og muligheten for å unngå store engangspremier for skolene i framtiden. Den juridiske siden av KLPs mulighet til å gjøre dette var tilsynelatende klar, men vi ble lovet at KLP innen 1. april 2010 ville opprette en pool for disse skolene – og at disse kunne betale en årlig premie til KLP mot at alle krav om engangspremier falt bort.

I mars i år fikk så Agder enda ett nytt krav om engangspremie på kr. 336.000. Utgangspunktet for kravet var reguleringen av premieforplikt-

elser for en avdød tidligere ansatt. Skolen så dette som svært urimelig og tok saken opp med KLP og med Folkehøgskolerådet.

I brev fra Folkehøgskolerådet til KLP tok vi opp urimeligheten i kravet og etterlyste opprettelsen av en pool for å kunne unngå slike krav i framtida. Vi ba også om et nytt møte med KLP.

Det er imidlertid viktig å få klarhet i hvilket ansvar skolene har for reguleringspremie og engangspremier fra KLP medlemskap de ansatte har hatt før de ble ansatt på skolen. Vi har eksempler på at en skole bærer det fulle ansvaret for regulering av pensjonen for en tilsatt som har 20 år i kommunal tjeneste og kun to år på skolen. Dette kan umulig være riktig.

KLP hevder det er komplisert å gå tilbake historisk i tid for disse medlemmene, men vi mener det må være et soleklart krav. Derfor bør også skolene som har fått slike krav, ta dette opp med KLP.

KLP – KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP) er som det formelle navnet sier et gjensidig forsikringsselskap. Selskapet ble etablert i 1949, og har idag (2009) åtte datterselskap. Selskapet tilbyr pensjons-, finans- og forsikringstjenester til kommuner og fylkeskommuner, helseforetak og til bedrifter både i offentlig og privat sektor. I januar 2009 fikk selskapet konsesjon fra Kredittilsynet for å etablere bankvirksomhet.

Per 2008 har selskapet pensjonsavtaler med 336 kommuner og fylkeskommuner, cirka 2.300 bedrifter, 31 helseforetak og 5 regionale helseforetak. Selskapet har en forvaltningskapital på over 200 milliarder kroner. Innen offentlig tjenestepensjon har selskapet en markedsandel på vel 60 prosent (2007).

På bloggen – fra ww-veven

Så skal jeg på folkehøgskole for å få nye venner og et år for livet. Det blir veldig spennende og veldig rart. Jeg gleder meg. Folkehøgskole er noe jeg har villet gjøre veldig lenge – det er deilig at tiden endelig er der. Samtidig er det veldig merkelig ikke å være en del av en pakkelsning lenger. Det er ingen som legger opp løpet for deg. Du kan gjøre nærmest hva du vil, når du vil. Friheten virker så enormt fristende når du har den på avstand, men når den faktisk er her, får man gjerne et ambivalent forhold til den (som så mye annet).

«Tankeflaske»

Det er to år siden allerede, at vi var ferdig på folkehøgskolen.

«Trofo – et år du aldri glemmer». Og jammen er det rett også. Om jeg blir senil glemmer jeg det nok, men det er sikkert noe av det siste jeg glemmer.

Det er så utrolig mange som sier at folkehøgskole er bortkastet penger og at man ikke får noe ut av det, det er BULLSHITT! De som sier det har sikkert ikke gått på folkehøgskole selv.

Jeg sier det bare, har du muligheten til å gå på folkehøgskole, grip sjansen! Hittil har det vært det smarteste valget jeg noen gang har gjort. Og jeg har gjort mye smart her i livet.

Sier bare FHS er EVIG BRA!

i Mimring

Jeg fant nettopp ut at siden jeg skal på folkehøgskole til høsten, må jeg lære meg å vaske mine egne klær!! :O Deretter henge de opp, og vente leeeenge på at de skal bli tørr!

Help meeeee..

Henrikke Lorgen

Fem fine ting:

1. Jeg har fått jobb
2. Jeg slipper å bli tvangssendt på folkehøyskole

«Userios Blogg»

På grunn av støvallergien bør jeg egentlig vaske soverommet minst to ganger i uka, men for å være ærlig, blir det ikke så ofte. Som mange andre hybelboere tenkte jeg at jeg bestemte selv hvor ofte jeg ville vaske, og da ble det jo aldri. Det var vel på folkehøgskolen jeg skjønnte hvor skittent det faktisk blir på en uke.

Midnight-Blogg

FACEBOOKGRUPPE FOR FOTOLÆRERE

Det er opprettet et nytt nettverk for fotolærere på Facebook. Gruppa heter Øyeklikk. Målet er å diskutere fotopedagogikk og prøve å treffes til inspirasjon og egenutvikling. Det er Geir Ertzgaard ved Solborg folkehøgskole som har tatt initiativet til dette nettverket.

ARNE JOHAN VETLESEN:

Frihetens forvandling

AV SIGURD OHREM

Arne Johan Vetlesen er professor i filosofi ved Universitetet i Oslo. Gjennom en årrekke har han arbeidet med etikk og sosialfilosofi, og innenfor disse områdene har han utgitt en rekke bøker, deriblant «Menneskeverd og ondskap» (2003), «Smerte» (2004), «hva er ETIKK» (2007), «Frihet» (2007, sammen med Thomas Hylland Eriksen) og «Nytt klima» (2008).

Denne boken er en samling essays og artikler skrevet over en periode på seks år. I alt inneholder den i underkant av 30 tekster, korte og lange, innen ulike genre. De fleste er kortere avisartikler (Klassekampen) eller lengre fagartikler, og dekker en lang rekke emner. Likevel, det handler mye om etikk, politikk og samfunns-kritikk når Vetlesen skriver, og det skal det også gjøre i denne artikkelen. Hovedstikkordet er naturlig nok frihet (derav tittelen), men også marked, makt, kontroll, kommunikasjon, ansvar, skam og anerkjennelse er eksempler på temaer som går igjen i Vetlesens engasjerte og velskrevne samling. «‘Frihet til å velge’ står det på plastposene jeg pakker varene i. Slagordet går hjem, det fanger tidsånden. Og fremfor alt, det bærer i seg den fremførte rekken av assosiasjoner: Som kunde og konsument realiserer jeg viktige trekk ved min autonomi når jeg velger i mangfoldet av varer som vår tids globale markedøkonomi har gjort tilgjengelige for meg.» Det sier Vetlesen, i bokens innledning.

Hans skrivemåte er ofte spiss-formulert, og med en klart identifisert motpart eller et mottema som han gir en dyptpløyende, kritisk behandling, ofte på en polemisk måte. Hans analyser er sjelden trivielle, ofte skarpsindige, av og til forutsigbare, særlig når det kommer til grunnperspektivet, som er klart marxistisk preget. Gjennom bl.a. å kritisere det instrumentelle maktspråket viser han

også vei i retning humanistiske og medmenneskelege verdier som burde spille en større rolle i den offentlige debatten. Enkelte av hans analyser og gjengivelser av andres resonnementer, kan virke noe overforenklet eller preget av hans kritiske prosjekt. Blant annet er hans gjengivelse av Heideggers og Taylors påstått subjektivistiske forståelse av autentisitet misvisende, om enn sakssvarende. Dette skal vi imidlertid la ligge.

To lengre artikler skal kommenteres her, begge med en viss relevans for spørsmål som også er aktuelle i folkehøgskolen, nemlig de som behandler henholdsvis vennskapets status, og religionens revitalisering.

Den Andre

I artikkelen *Vennskap i individualismens tidsalder* gir Vetlesen fenomenet vennskap en bred og grundig, og ikke minst kritisk behandling. Etter en innledende presentasjon av Aristoteles oppfatning av dydsaspektet ved vennskspsrelasjonen, setter han spørsmålstegn ved om vennskap overhodet er mulig i vår tid.

I følge Artistoteles er det å være en venn ensbetydende med at en ønsker den Andre alt godt. Følgelig er vennskapet en uegoistisk og helt og holdent andre-orientert relasjon, det handler med andre ord om relasjoner som er et mål i seg selv, lik som dyden, hvorom det jo heter «dyden er sitt eget mål». Særlig problematisk er vennskapet under tider med ekstrem individualisme, der lite eller ingen-

ting ser ut til å unndra seg snevre instrumentelle hensyn, og der individets lykke er alle tings målestokk. En liten digresjon til folkehøgskolen, der vennskapet har en sentral plass: Muligheten for å inngå flere og varige vennskap ser ut til å være en økende motivasjonsfaktor for elever som søker seg til folkehøgskolen. Ut fra Vetlesens kritikk kan dette virke anakronistisk, men er likevel en realitet. Hva blir så Vetlesens dom over vennskapet? Kort fortalt ender han opp med konklusjonen at selv om individualismen er en trussel mot slike relasjoner i dagens samfunn, er vennskapet på sin side det som kan bidra til å opprettholde en betingelsesløs anerkjennelse av den Andre. Dette kommer godt med i en tid da angsten for å mislykkes, i følge forfatteren, utgjør individualismens skumle Andre.

Religionens gjenkomst

I teksten om religionens gjenkomst gis en relativt grundig gjennomgang av Habermas tre viktigste bøker de siste 30 år. En tese hos Habermas, som Vetlesen, i alle fall delvis, gir sin støtte til, sier at religionen har endret sin samfunnsmessige betydning. På 80-tallet forutså Habermas at verdens avfortrolling ville fortsette ubrutt og til slutt medføre religionens opphevelse. Dette har ikke slått til, snarere må man i det nye millenniumet være mer åpen for kilder til mening og identitet som stammer direkte fra den religiøse overlevering. Dette er en

såpass radikal endring at vi kan snakke om en form for religiøs gjenkomst eller revival i samfunnet, skal vi følge Habermas.

Igjen er det fristende å se mot folkehøgskolen. Som blant annet Arild Mikkelsen (Mikkelsen 2009) har argumentert for trengs det tilsvarende et nytt blikk på religionens rolle, også i dagens folkehøgskole. Blant annet bibelskolenes økte popularitet tyder på en liten revival også her, selv om vi på ingen måte ser en tilbakevending til «the old time religion» med sin dogmatiske og pietistiske kristendom.

Om det er slike tendenser Habermas ser for seg, skal være usagt, men vi tar uansett med et direkte sitat fra en samtale Habermas hadde med den påtroppende pave Ratzinger, til slutt.

I religiøse fellesskaps menighetsliv ... kan noe forbli intakt som andre steder har gått tapt ... Jeg sikter til tilstrekkelig differensierte uttrykksmuligheter og sensibiliteter for et forfeilet liv, for samfunnsmessige patologier, for individuelle livsutkasts mislykkelse og for deformasjonen av forstyrrede livssammenhenger (Habermas og Ratzinger 2005).

Etter denne *grausame Salbe* fra Habermas kan vi kanskje trekke den konklusjon at det er duket for en ny giv med tilgivelse og forsoning i det vestlige samfunn. Og det er vel en utvikling som kunne være på sin plass.

REFERANSER: Habermas, J. og Ratzinger, Joseph (2005): *Dialektik der säkularisierung*. Freiburg: Herder.

Frå danning og opplysning til marknadsstyrt læring

AV OLAV KLONTEIG

H. J. Vodsgaard: «Da dannelsen gik ud. En kortlægning af det almene sigte i nordisk folkeoplysning og foreningsliv.»

Nordisk-Europæisk Akademi, Askov 2007

Dette akademiet er eit nettverk, etablert i 2005, for å styrke den frie folkeopplysninga, fordi den er blitt alvorleg svekka av det kursskiftet som kom i 1980-åra, der all pedagogisk aktivitet skulle vera «livslang læring», som skal tene som investering for økonomisk utvikling.

Ei rekke partnarar er med m. a. Nordiska Folkhøgskolan i Kungälv, Buskerud Folkehøgskole og Askov Højskole.

Eg har vore inne på dette temaet nokre gonger, men eg har ikkje sett at NF riktig har tematisert saka.

Denne boka gir ei djuptgåande kartlegging og analyse av den kursendringa som er skjedd på området frå 1980-åra, da fokus skifta frå demokrati og personleg myndiggjering til økonomi og global konkurranseevne.

Kva ville folkeopplysninga?

Den nordiske folkeopplysninga hadde eit allment sikte, kunne derfor vera ei berande kraft i eit levande folkestyre, gi impulsar til eit aktivt medborgarskap. Her rådde eit heilskapleg, humanistisk danningssyn, der dei livsopplysande, kulturmedvitne tema kunne føre til personleg myndiggjering.

Det ser ut til at vi no har mista evna til å skilje mellom «stat» og «samfunn». Så trur vi at «kompetanse» kan erstatte «danning». Nei, det første er privat, det andre er det ikkje. Yrkesopplæring ligg i den private, formelle sektor. Her kan staten bestemme kva vi skal lære for å fylle ei bestemt rolle i arbeidslivet.

Folkeopplysninga og folkehøgskolen, derimot, høyrer til den idébaserte, ikkje-formelle sektor. Opplysninga si oppgåve er å styrke vårt personlege liv, med rotfeste i sivilsamfunnet og vårt felles liv, så vi blir myndige i folkestyret.

Om ein erstattar danning med kompetanse, gjer ein eit middel til eit mål i seg sjøl. Men økonomien kan ikkje vere eit mål, men eit middel for menneskeleg utfalding.

Dannande opplysning er da eit overordna omgrep i høve til sær-kompetansar. Kompetanse og danning er begge nyttige, men dei er to ulike omgrep. Kva eg skal vere flink til i yrket, blir bestemt utanfrå. Annleis er det å bli danna. Da skal eg bruke min fornuft, som Kant sa, til sjøl å velje og handle ut frå verdier for å nå meningsfulle mål. Når opplysninga har eit «allment sikte», betyr det å skape eit læringsrom, med kunnskap om omverda, med kulturinnsikt og allment etisk ansvar – som fører til personleg verdiavklaring og sosialt medvit.

Her kan ein også tale om «livslang læring», men da gjeld det læring for livet, eit rikare, meir meningsfullt liv, «a lifelong journey to wisdom», som V. Havel sa. Og det er noko radikalt forskjellig frå å lære for å styrke den materielle velstand.

Svensk/dansk reaksjon på EU

Når EU ser læring som viktig, er det sjølsagt fordi produksjonen er blitt meir kunnskapsbasert enn før. Det er ikkje der problemet ligg. Men tenkinga er instrumentell – læring er middel, underlagt jakta etter meir rikdom.

Danninga bygger derimot på ei humanistisk tenking, der læring har eigenverdi – som personleg utvikling og livsopplysning. Dette er ein viktig del av nordisk og europeisk pedagogikk, men det er ikkje med i EU si tankeverd. EU er ein-sidedig opptatt av å styrke arbeidskrafta.

Dette blir klart der Vodsgaard omtalar dei nordiske svara på EU's Memorandum frå 2000.

Den skarpaste kritikken kjem frå Sverige. Svenskane er også mest problembevisste. Det er godt at livslang læring skal ha to likeverdige formål: Styrke medborgarskapet og utvikle arbeidskrafta. Men EU's handlingsplan har berre fokus på arbeidskrafta og blir da altfor snever. Demokratiet er kopla til den ikkje-formelle læringa, og livslang læring har eigenverdi for personleg utvikling, sjørealisering og samfunnsansvar.

Det danske svaret er også kritisk og seier at å fremje menneskeleg utvikling er ikkje med i EU-skriftet. Det er fare for at «realkompetanse» blir validert ut frå den formelle sektor sine mål.

Vi har her ein kollisjon mellom det instrumentelle tankemønstret i EU og den humanistiske, nordiske dannelsings-tenkinga. Det var vel som venta. Det er jo ikkje pedagogar, men økonomar, som styrer i EU.

Det finske svaret minner om at livslang læring også må omfatte dei aldersgrupper som ikkje er arbeidstakarar.

Svara frå Norge og Island drøfter ikkje innhaldet i EU-skriftet, men synest å vere mest positive til det. Det norske svaret ser ikkje noko problem i at det sivile samfunn ikkje er medrekna i EU's opplegg.

I dei år som følgjer ser vi at Nordisk Ministerråd tilpassar seg EU's læringssyn. Folkeopplysning blir nedprioritert, yrkesretta læring overtar. I 2003 blir FOFU (for folkeopplysning og vaksenutdanning) nedlagt. Året etter skjer det same med Nordens Folkliga Akademi.

Tal som talar: Nordisk Ministerråd gav før 18 mill. dkr. til den frie folkeopplysninga. Det er skore ned til 5–6 mill. Særleg drastisk skjer endringa i Danmark. Med Grundtvig-arven sto sivilsamfunnets verdier sterkast her. Men med «systemskiftet» i 2001 overtar nyliberalismen. Ei rekke opplysningssentra mister statsstøtte. Typisk er det at no skal universiteta styrast etter parolen «Fra forskning til faktura!».

Meir støtte til fri opplysning

Boka gir grundige oversyn over kurstilbod i dei nordiske land og drøfter utviklinga av korleis management har overtatt som styringsprinsipp for kompetansen.

Vodsgaard følgjer også utviklinga av det særmerkte ved nordisk folkeopplysning. Her er ei rekke forslag med sikte på å styrke denne sektoren. Vi bør få ein open debatt om dei prioriteringar ministerrådet foretar. Den verdibaserte opplysninga bør få nye tilskot. Det er behov for forskning som klarlegg opplysningas verdi for utvikling av eit levande folkestyre.

Det er ikkje i samsvar med folkehøgskolens ide å vere underleverandør for det læringssyn som EU står for.

Å styrke medborgarskap og demokrati synest å vere eit mål for NF. Men da bør ein først bli bevisst om at det er ikkje marknaden, men sivilsamfunnet som bør styrkast.

H. J. Vodsgaard: «*Da dannelsen gik ud. En kortlægning af det almene sigte i nordisk folkeopplysning og foreningsliv.*»

Nordisk-Europæisk Akademi, Askov 2007.

Web: www.nea-net.dk, 206 sider

Boken kan bestilles frå: H. J. Vodsgaard, Maltvej 1, DK 6600 Vejle

Eller e-post: vodsgaard@stofanet.dk

Boikott Israel

I hverdagen på Solbakken folkehøgskole strekker jeg meg langt for å fremme dialog og et godt samarbeid. Likevel innså jeg julaften 2004 at det finnes grenser for når dette er den beste måten å nå frem til mot-takeren med et budskap. De gode alternativene er kanskje ikke så mange, men de finnes.

AV RUNE SØDAL

Rektor ved Solbakken folkehøgskole, Rune Sødal, følger opp debatten om boikott av Israel. Foto: Øyvind Krabberød

Tilbake etter tre måneder i Israel/Palestina ble jeg intervjuet i radioen på NRK og det første spørsmålet fikk meg til å trekke pusten. Er du en fiende av Israel? Et par dager tidligere hadde jeg skjelvende blitt intervjuet av 5–6 sikkerhetsvakter som stadig ble mer synlig irriterte da jeg var på vei ut av Ben Gurion i Tel Aviv. På innreisen satt jeg i avhør ni timer, men nå skulle jo flyet ta av til en viss tid. Heldigvis fikk de ikke opp mye på google. Øen i Sødal som sikkerhetsvaktene ikke fant på tastaturet sitt var til nytte som aldri før. Sikkerhetsvaktene skulle vite hva jeg hadde bedrevet med i tre måneder, og historien om at jeg hadde besøkt kirker i Jerusalem for å produsere norsk læremateriell holdt ikke helt vann. Og det var jo heller ikke sant.

Svaret som kom til meg i NRK studioet beroliget meg; jeg har opplevd at Israel har behandlet meg som en fiende. Gjennom tre måneder hadde jeg vært på post som øyenvitne med kamera og notisbok som representant for Kirkenes Verdensråd. Hvite vester gjorde oss synlige der vi oppsøkte plasser hvor det var urolig og menneskers rettigheter ble krenket. Responsen fra soldatene lot ofte ikke vente på seg. Å bli foreviget av et vestlig kamera var ikke populært.

Støtter boikott

Palestina er okkupert. Det er soldater som hindrer mennesker i å bevege seg. Det er bygd en høy grå mur som mange steder skiller huset til palestinere og marken de har levd av i generasjon etter generasjon. Kirkenes verdensråd gav oss oppdraget å yte ikke-voldelig motstand mot okkupasjonen. Poenget til Kirkenes Verdensråd er at en rettferdig fred kun kan oppstå om okkupasjonen ender og israelere og palestinere kan møtes til fredsforhandlinger som likeverdige parter og da ha en likeverdig dialog.

Julaften 2004 stod jeg på post ved sikkerhetssjekken inn til Betlehem. Sikkerheten var betydelig nedtonet og soldatene spilte julesanger for verdens media som skulle inn til fødselskirken. Bilene ble stoppet og soldatene delte ut poser med godteri. Oppfordringen som kom med godteriet beskrev hvordan israelerne ønsket å gi julegodteri til palestinske barn, men trengte hjelp av vestlige fordi de ikke følte seg trygge i Betlehem. Godteriet og Israels oppfordring om hjelp til å dele ut godteri ble hovedsaken på CNN dagen etter. Da saken ble lagt ut på CNN og julefeiringen avsluttet kom den lite hyggelige hverdagen raskt tilbake til sikkerhetssjekken i Betlehem.

Den ikke-voldelige motstanden mot Israel fortsetter. På www.eappi.org kan vi få øyeblikks-skildringer til enhver tid fra personer som står midt i det. Vi kan følge skipene som forsøker å bane seg vei mot Gaza i media og vi kan støtte opp om en boikott. Det er mange sider ved en boikott, men jeg støtter det. Veldig mange av de hyggelige israelerne jeg møtte i Israel visste lite om hva som skjedde på den andre siden av «sikkerhetsgjerdet». En boikott vil gjennom mediafokus kunne ytterligere bevisstgjøre den vanlige hyggelige mann og kvinne i gata i Israel om hva deres ledere holder på med.

«Palestina er okkupert. Det er soldater som hindrer mennesker i å bevege seg»

TANKESMIAS RAPPORT:

Militæret som fiendebilde?

AV DAGFINN EGGEN, REKTOR OG GAMMEL MILITÆRNEKTER

Noen av oss ønsker seg tydeligvis en fiende. Fiender kan nemlig ofte være enklere å forholde seg til enn venner. Dette gjelder særlig fiender med særlig unyanserte og stereotype meninger og holdninger. Om en slik fiende finnes eller ikke i den «virkelige» verden er faktisk underordnet. Ved å forholde oss til en slik fiende skaper vi nemlig dens eksistens. Man kaster ut et agn tilpasset et fiendebilde og de som biter på må også spille fienderollen. Denne gang er det Militæret som bys opp til dans som punchingball og stand in for de kreftene som identifiseres som motstandere av folkehøgskoleideen. Jeg sikter selvsagt til den tilsendte rapporten fra folkehøgskolens tankesmie hvor Militæret utpekes som ønskefiende. For å si det med en gang, jeg vet ærlig talt ikke om jeg gidder å bli med på denne dansen. Se for eksempel på side 15 i rapporten: «Vi velger oss Militæret til vårt fiendebilde, ... Militæret er lineært, konsekvent, tydelig, uten gråsoner, uten refleksjon, hierarkisk, svart-hvitt og fordummende. ... I skarp og sympatisk motsetning til dette miljøet står selvsagt folkehøgskolen; modent, reflektert og vennlig...», og «Dette er det grovtegnede bilde som vi må lage en kommunikasjonsplan på.» Det må vi da slett ikke.

Jeg kan umulig tenke meg at miljøet i Militæret (med stor M), er noe særlig opptatt av Folkehøgskolen (som i rettfærdighetens navn heretter også tilkjennes en stor F) som en mot-bevegelse til egen aktivitet. Bare for å få avgjort dette spørsmålet synes jeg faktisk det er verdt å utfordre dem om deres mening om Folkehøgskolen. Jeg satser ganske mye på at de synes Folkehøgskolen er et utmerket fenomen. Og hvorfor skulle de ikke

det? De fleste andre oppgående samfunnsaktører mener jo det samme. Noen mener riktignok at folkehøgskolene ikke engasjerer seg nok i aktuelle samfunnsspørsmål og det har de sikkert helt rett i. Selv så bruker vi å argumentere med at et flertall på Stortinget også er for Folkehøgskolen, og jeg tror da ikke det har skjedd noen vesentlig endring her?

Fiender?

Det hører også med at jeg i de årene jeg har vært i folkehøgskolen har hatt flere godt reflekterte elever med erfaring nettopp fra Militæret. Utmerkede lærere med samme bakgrunn finnes det og flere av. Når det gjelder meg selv, så ønsker jeg slett ikke å distansere meg fra de menneskene som befinner seg i Militæret. Jeg oppfatter da ikke dem som fiender? De må også gjerne søke seg inn i Folkehøgskolen, både som lærere og elever.

For å fremme og utvikle Folkehøgskoleideen så synes jeg heller at vi skulle velge en mer positiv og aktiv tilnærming enn denne krigsmetaforen. I stedet for å ta utgangspunkt i et (konstruert) fiendebilde, burde vi være mer opptatt av å være langt mer inkluderende. Slik jeg ser det, så er det et alvorlig problem at folkehøgskolen rekrutterer så snevert (særlig på elevsiden). For eksempel så er det slik at ca halvparten av elevene i videregående skole går på yrkesfaglige studieretninger, men det er et fåtall av disse som velger å ta et år på folkehøgskole etter videregående. Vi burde fått flere av elevene med bakgrunn og erfaring fra praktiske og yrkesrettede utdanninger inn i folkehøgskoleverdenen. Slik det er nå er elevgruppen alt for homogen, både

sosialt, utdanningsmessig, yrkes- og erfaringsmessig. Jeg ønsker flere snekkere og fiskere inn i folkehøgskolen, jeg vil ha flere teknologer og ungdom med interesse for realfag, selvsagt også som lærere. Disse ville berike det nåværende tunge allmenn-kunnskapsmiljøet. I år hadde vi for eksempel på Fana elever som var positive til bygging av atomkraftverk. Det var spennende og ganske utfordrende for mange. Jeg ønsker meg også flere voksne elever med variert bakgrunn. Kanskje vi burde hatt en kvote for elever over 30 år?

Alle som har lyst er selvsagt velkomne i Folkehøgskolen. Vi må gjerne få enda flere med allmennfaglig bakgrunn, men hva vi virkelig mangler er praktikere med fokus på nye løsninger. Lille Norge og verdenssamfunnet står overfor et hav av utfordringer som krever dyktige og praktiske mennesker med nye ideer og gjennomføringsevne. Jeg tror det er nødvendig med nye tanker og løsninger, og det er ingenting i veien for å klekke ut og utvikle disse i Folkehøgskolen. Jeg påberoper meg Grundtvigs idé om at vi dypest sett er felles om uvitenheten. I dette bildet er lærere og elever som bærer med seg erfaringer og utsikter fra andre horisonter, hjertelig velkommen i folkehøgskolen.

Ferdigtygd konsensusoppfatning

Jeg ønsker derfor et mer nyansert syn på mennesket og verden enn den ferdigtygde og ferdigtenkte konsensusoppfatningen vi gjerne møter i den daglige presentasjon av hvordan verden er og fungerer. Få opplever at deres egne tanker er verdifulle, få opplever at deres egne erfaringer har egentlig verdi. Det er alltid en forståelse påer som vet bedre.

Det er alltid noen som sitter inne med de «rette» svarene som man må tilegne seg. Det meste er ferdigtenkt og ferdigfilosofert, og mange føler at de egentlig ikke duger til noe særlig. Det er derfor ikke rart at så mange gir opp og ikke gidder lenger.

At vi mennesker må til å tenke ganske mye nytt og at det på mange områder i nær fremtid vil bli behov for nytenkning og individuell dristighet, behøver man ikke å være synsk for å innse. Da ville det vært fint om nettopp Folkehøgskolen kunne gå i bresjen med slik tenking. Vi bør rett og slett fortsette med å si «Kom til oss» på en positiv måte. «I utgangspunktet er du bra nok som du er, her kan du utvikle deg videre, her kan du møte likesinnede, her vil du finne mening og ikke minst her kan du lære noe», og vi må mene det. Vi må også våge å si rett ut at Folkehøgskolen slett ikke er noe hvileår. Som rektor ønsker i alle fall ikke jeg en elev som vil betale 70–80 000 kr for å hvile seg et år.

Sånn på tampen vil jeg foreslå at man sender rapporten fra tankesmia til dette forferdelige Militæret og spent avvente kommentarer, men det skal man jo ikke, for, som det står på side 15: «Det hemmelige fiendebildet skal ikke eksternekommuniseres...». (Jøss, sier nå jeg – «hemmelig fiendebilde!») Men det kunne blitt en herlig debatt av det. Men ville Folkehøgskolen tåle den debatten?

«For å fremme og utvikle Folkehøgskoleideen så synes jeg heller at vi skulle velge en mer positiv og aktiv tilnærming enn denne krigsmetaforen»

KALENDER 2010

STYREMØTE NF, SANNER HOTELL, GRAN. 26.– 27.09

KURS FOR NYE TILLITSVALGTE, SANNER HOTELL, GRAN. 27.09

TILLITSVALGT KONFERANSE, SANNER HOTELL, GRAN . 28.– 30.09

MØTE DISTRIKT 6, AGDER FHS. 04.– 06.10

MØTE I DISTRIKT 3, FJORDANE FHS. 08.– 09.10

MØTE I DISTRIKT 7, ELVERUN FHS. 12.– 13.11

MØTE I DISTRIKT 1, (NORDNORSK MØTE), ØYTUN FHS. 11.– 14.10

MØTE I DISTRIKT 2, («TRØNDERMØTET»), TORSBUS FHS. 18.– 20.10

STYREMØTE I NF, OSLO. 02.11

FOLKEHØGSKOLEKONFERANSEN, OSLO. 4.11

REKTORFORUM, OSLO. 03.11

ÅRSMØTE IF, OSLO. 05.11

STYREMØTE I NF, OSLO. 06.– 7.12

MØTE I DISTRIKT 5, JÆREN FHS. 03.– 04.01. 2011

REKTORMØTE, LARVIK. 17.– 20.01. 2011

INSPEKTØRMØTE. 27.– 28.01. 2011

WWW.FRILYNT FOLKEHØGSKOLE.NO

På vårt nye nettsted finner du bladet Folkehøgskolen og blogg. Det vil også bli plass til andre artikler som du ikke finner i Folkehøgskolen. Her vil du stadig finne nye innspill. Vi har utfordret rundt 20 personer til å levere 3–4 innlegg på bloggen i året. Det er svært åpent når det gjelder tema. Det kan være alt fra politikk, pedagogikk, folkehøgskole, kultur, miljø etc. Her kan du kommentere innleggene. Så kanskje vi får i gang gode debatter. Ønsker du selv å skrive innlegg til bloggen tar du kontakt med kontoret, eller skriv en e-post til: redaktor@folkehogskole.no

Ingrid Wisløff viser rundt under KPA's jubileumsutstilling. Foto: Øyvind Krabberød

BILDETS FOLKEHØGSKOLE

Stikker du innom Folkehøgskolekontoret i Øvre Vollgate 13 i Oslo vil du finne samtidskunst på veggene, men bildene henger ikke så lenge før nye er på plass. Kontoret abonnerer på kunst gjennom stiftelsen Kunst på arbeidsplassen (KPA). Vi får en ny utstilling, som vi bestiller fra et utvalg, hvert halvår.

KPA ble startet av kunsthistorikeren, Harry Fett (1875–1962) i 1950. Som daglig leder av familiebedriften Eduard Fett & Co. engasjerte han seg tidlig i arbeidet med å bringe kunsten ut til sine ansatte. Fett arrangerte sammenkomster der han holdt foredrag og viste bilder fra sin egen private samling.

Fett ga uttrykk for sine tanker om et «Bildets Folkehøgskole» gjennom de to bøkene «Kunst på arbeidsplassen» fra 1946 og «Mere kunst på arbeidsplassen» to år senere. Han tenkte seg en organisasjon for kunstutleie med bedrifter fra hele landet som medlemmer. 22. juni 1950 ble Fettes ideer til virkelighet gjennom konstitueringen av Kunst på Arbeidsplassen.

Helt fra starten ble virksomheten støttet av LO og Norsk Arbeidsgiverforening (i dag NHO) som fortsatt har sine representanter i styret.

I disse dager feirer KPA sine 60 år med en jubileumsutstilling i Oslo Prosjektrum. En flott mønstring med norske og internasjonale kunstnere. Les mer om KPA på www.kpa.no

ØYVIND KRABBERØD

BJØRNSEN OG BRUUN I NORSK FOLKEHØGSKOLE

Edvard Hoem på Vonheim

Det var Edvard Hoem som sto for hovedinnslaget under Vonheimstemnet i Follebu 1. august. Ved foten av et nyoppusset Aulestad, var det helt fullt i Vonheims historiske og ærverdige møtesal.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Edvard Hoem holdt et engasjerende foredrag om Bjørnson og folkehøgskolen.

Hoem koketterte med at han følte seg en smule nervøs foran denne forsamlingen av kjennere. Men etter årevis med Bjørnsonstudier, nylig utgitt biografi (første av tre) og 50 foredrag om den høyreiste dikteren, var det en godt forberedt Hoem som delte av sitt overflødigshorn. Han talte til en meget lydhør forsamling.

Temaet for foredraget var Bjørnson og folkehøgskolen, men Hoem valgte å fokusere på forholdet mellom Bjørnstjerne Bjørnson og Christopher Bruun. Folkehøgskolen som idé og skoleslag kom derfor lite fram i foredraget.

Flere møter med Grundtvig

Hoem tegnet et bilde av Bruun og Bjørnson som to ruvende skikkelser, som fikk et forhold mer preget av menneskelig drama enn av idé-drama.

Bjørnson var opptatt av folkehøgskoletanken, og utover 1860-tallet hadde han flere møter med Grundtvig i Danmark. Men det stormet etter hvert så mye rundt Bjørnson både i Norge og Danmark at han og familien nærmest søkte tilflukt i Roma. Men i 1874 kjøper Bjørnson Aulestad, i bakken ovenfor Vonheim, som sto ferdig i 1875. Samme år vender han hjem og inntar husene på Aulestad.

I starten var Bjørnson nærmest fast inventar på Vonheim, han var innom daglig, og talte ofte der. Men det ble ganske snart et spent forhold mellom Bruun og Bjørnson. På denne tiden regnet Bjørnson seg som en kristen, men han irriterte seg stadig mer for Bruuns forkynnelse (han var teolog). Det ble også etter hvert motstand i kirken mot folkehøgskolen, Kristoffer Janson, som var lærer på Vonheim, og mot Bjørnson. Jansen fikk etter hvert

ikke slippe til på talerstolen. Hoem fremstilte Christopher Bruun som en autoritær person, han skulle forvalte den grundtvigske sannhet på Vonheim, mens Bjørnson stadig mer ble påvirket av fritenkeri og fransk positivisme. Det var også et tydelig skille i livsstil mellom Bruuns asketiske liv på Vonheim og det mer livsnysnyske på Aulestad. Bjørnson skal ha sagt: «det var en lettelse å bli kvitt tungsinnet til Bruun», og så inviterte han jentene på Vonheim til dans på Aulestad.

Fritenkeren Bjørnson

De to kamphanene hadde også ulik tilnærming til det folkelige. Bjørnson ville opplyse bøndene, men opplysningen skulle komme utenfra. Bruun derimot hevdet at alt lå der allerede i bondens skjulte liv.

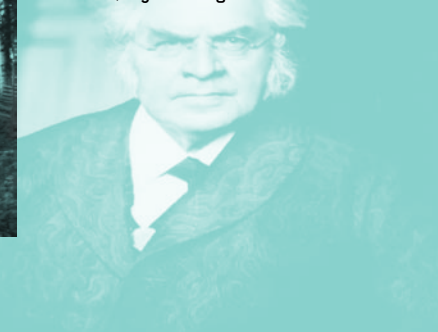
Edvard Hoem, som fortalte at han hadde 50 foredrag om Bjørnson

Vonheim var Norges andre folkehøgskole. Det var folkehøgskole der mellom 1875 og 1896. Nå huser det Vonheimstemnet og mange lokale tilstelninger.

Torgunn Holm Maurset, leder for Vonheims venner, styrte med god hånd.

Edvard Hoem malte et levende bilde av konflikten mellom Bjørnstjerne Bjørnson (bildet) og Christopher Bruun.

i kalenderen denne høsten, jobbet seg gjennom en stor manuskriptbunke – med bjørnsonsk pondus. Han fortalte om en Bjørnson som ble stadig mer bibelkritisk, uke for uke. Det var på Sagatun på Hamar, Norges første folkehøgskole, at Bjørnson for første gang nektet for at helvete fantes, fritenkeren Bjørnson ble mer og mer tydelig i 1880- og 1890 åra. De kom også til å stå mot hverandre i unionsspørsmålet, da Bruun ble unionstilhenger.

Bjørnson legger stadig større vekt på å tale og leve i sannhet, mens Bruun sier: «Den som håner Kristus kan ikke tale på Vonheim». Bjørnson blir en representant for den moderne vantroen, i Bruuns øyne.

Hoem pekte på at det gjennom mangfoldige år var en voldsom polemikk i norsk presse mellom Bjørnson og Bruun. Krigen fortsatte, men de holdt likevel kontakten pr brev. Det kommer riktignok til en forsoning mellom de to, i Roma i 1907. Bjørnson kom Bruun en smule i møte i den teologiske feiden som hadde pågått i 30 år, men nå settes strek. Bjørnson uttrykker følgende: «De gode gjerninger redder verden. Jeg står ved din side Christopher Bruun», avsluttet han. Hoem

understreket at de to mennene hver på sitt vis hadde vært viktige for folkehøgskolen. Bjørnson hadde også flere turneer til norske folkehøgskoler.

Vonheims venner

Over hundre personer møtte opp på stemnet. Leder i Vonheims venner, Torgunn Holm Maurset, ledet arrangementet. Lundar motettkor fra Follebu sang flere sanger med Bjørnsontekster. Forsamlingen fikk også med seg folkemusikkinnslag og kaffe. Årsmøte og festkveld ble arrangert lørdagskvelden

Over hundre personer hadde møtte fram til Vonheimstemnet i Gausdal 1. august.

CHRISTOPHER BRUUN (1839–1920). En ledende skikkelse i folkehøgskolebevegelsen, og grunnla selv folkehøgskolen Vonheim i nærheten av Aulestad i Gausdal, hvor Bjørnstjerne Bjørnson bodde. De to kom først godt overens, men etter en opphetet diskusjon om helvete falt de ut av det med hverandre. Senere prest i Den norske kirke. Han sies å ha vært modellen for Henrik Ibsens rollefigur Brand. Kilde: Wikipedia

BJØRNSTJERNE BJØRNSEN (1832–1910) var en norsk dikter, samfunnsdebattant og teaterpersonlighet. Hans produksjon er meget omfattende med bondefortellinger, skuespill, poesi, romaner, artikler, taler og en enorm mengde brev. Som dikter og samfunnsaktør gikk Bjørnson med vitende og vilje inn for å ta opp arven etter Wergeland, selvsagt på sin egen måte. Kilde: Wikipedia

VONHEIM: Christopher Bruun begynte folkehøgskole i Sel i Gudbrandsdalen i 1867, senere flyttet skolen til Follebu i Gausdal. Vonheim sto ferdig i 1875 og var i drift som folkehøgskole til 1896. Vonheims venner drifter i dag huset og arrangerer årlig Vonheimstemnet.

I samme båt. På ordentlig i samme båt

– Nei jeg vet virkelig ikke hvem som jobber i fengsel her. Når man henger over ripa for å fange bolina er det helt andre ting enn hvem som har rulleblad og hvem som mottar lønn fra kriminalomsorgen som står i hodet. En frivillig i Nettverk etter soning i Oslo Røde kors prøver å gjette hvem som er hvem på årets seilas. Noen, de som har tatoveringer oppover halsen, kan kanskje minne om en typisk banditt. Men på sjøen oppheves grensene, alle blir like avhengige av hverandre.

TEKST OG FOTO: PÅL BREIVIK, RÅDGIVER NETTVERK ETTER SONING, OSLO RØDE KORS

I fem år på rad, har Nettverk etter soning i Oslo Røde Kors samarbeidet med Fosen FHS med gjennomføring av en tur hver sommer. Ansatte, frivillige, betjenter, innsatte og løslatte lærer å heise råseilet sammen i kulisser mange av mannskapet aldri har sett. Mange har stort sett bare sett vegger de siste årene og sjelden vært lengre nord enn trikkestoppet på Sinsen. I år fikk over 40 delta på to femdagerstokt i Lofoten. Den lokale folkehøgskolen sto for båtene og lokalkunnskapen.

Kjernen i folkehøgskolen, på en uke?

Nettverk etter soning bistår straffedømte med å skaffe nytt sosialt nettverk etter gjennomført straff. Frivillige og innsatte kobles noen måneder før løslatelse for å bli kjent og planlegge tiltak som kan bidra til økt sosial kompetanse, redusert sosial angst og støtte i perioden etter løslatelser. Det kan være en periode på år, eller for andre noen måneder. Enkelte møtes i fengsel igjen, mange oppgir fritiden og kjedsomhet/ensomhet som en viktig årsak til tilbakefall til kriminallitet. I tillegg til en-til-en-koblingen med frivillige, er det mange gruppeaktiviteter som kurs, fotball, klatring, måltider osv.

I mange tilfeller er det en tøff overgang til det vi kan kalle A4-livet. Du kan tenke deg selv, dersom de siste tolv årene dine har gått med til kun å stjele biler, kjøpe og selge narkotika, sone dommer og ofte også egen rus – da er det ofte det man blir god på. Uansett hva man driver med, dyrker man frem kompetanser og sosialiseres i det miljøet man tilhører.

Det kan faktisk bety at det å gjøre helt normale ting byr på vanskeligheter. Igjen fører det ofte til at man styrer bort i fra de helt normale gjøremålene. Dette finnes det ikke noe «kontor» for, men justisdepartementet har også lovet bistand til det sosiale området i sin tilbakeføringsgaranti i Stortingsmelding 37. Så langt gjennom å støtte Nettverk etter soning i Oslo, og nå også til å etablere aktiviteten i flere distrikter. Justisminister Storberget uttaler at det er ønskelig med iallfall ett slikt tiltak i hver region.

Flere har gitt uttrykk for at dette er den beste opplevelsen de har hatt i sitt liv i lang tid etter fortøyning. I denne uken kommer man ikke unna de andre på båten, man er «dømt» til en samtalebasert prosess ombord for å lære å seile med tilhørende samhandling ombord. Når en kriminell somalier hyler av glede etter å ha fanget en meterlang torsk – da har man slike øyeblikk som bare folkehøgskoletilsatte vet hva handler om.

Selv om en slik uke ikke er noen trylleformel for å endre seg eller å havne på rett kjøll (...) er det påfallende hvor mange prosesser på en sånn tur som man aldri ville vært

i nærheten av på land. Mange av våre deltakere forteller at de har årevis bak seg med teoretisk tilnærming til det å forholde seg til andre og til å tilpasse seg. Å bli kastet ut på Vestfjorden med beskjed om å ha ansvar for et måltid eller å heise seil – det blir plutselig en del av et praktisk og naturlig læringsopplegg. Der du kan lære av feilene etterpå. Der du vet at de rundt deg er akkurat like hjelpe-løse uten resten av mannskapet.

Røde kors er sammen med Fosen folkehøgskole i gang med en prosess for å eksportere sammenkoblingen kystkultur og ettervern til andre EU-land. Vi håper også å få til utstrakt samarbeid med flere folkehøgskoler når Nettverk etter soning skal rulles ut i flere distrikter. Kanskje møtes vi langs kysten.

- Oslo Røde Kors har en rekke tiltak for tidligere rusmisbrukere, psykisk syke og løslatte fra soning i fengsel og deres barn. Oslo Røde Kors skal være en døråpner for at brukerne danner nye positive nettverk.

- Nettverk etter soning skal hjelpe løslatte fra fengsel med å etablere nye sosiale nettverk.

- I dag har Nettverk etter soning 65–70 aktive frivillige og nærmere 140 brukere. Sammenlignet med tall fra samme tid i fjor er dette en økning på 50 brukere (fra 90 per 01.10.08), mens antall frivillige er uforandret.

- Frivillige må være 25+ og ha god vandel.

- www.nettverkettersoning.no

Minnefondets første og siste stipend til familien Kondo fra Japan

ARILD BØE, REDAKTØR NKF

Minnefondet ble opprettet i 1970 for å markere 25-årsjubileet for freden etter 2. verdenskrig og har åpnet muligheter for mange utenlandske ungdommer til å skape seg en framtid de ikke kunne få i sitt hjemland.

I 1970 fikk Daniel Kondo fra Japan stipend fra Minnefondet for å gå på Sagavoll folkehøgskole. Dette var første året Minnefondet delte ut stipend til utenlandsk ungdom for å gå et år på en norsk folkehøgskole. I år, 40 år etter, skal hans yngste datter, Signe, gå på Sagavoll med stipend fra Minnefondet. Dette er det siste året der Minnefondet deler ut stipend. Dermed fikk familien Kondo det første og det siste stipendet fra Minnefondet.

– Menneskers liv er blitt forandret på grunn av Minnefondet. Det var også vendepunktet i mitt liv, forteller Daniel på utmerket norsk. Norskunnskapene har han fremdeles i god behold, etter flere år i Norge.

– Turen til Norge var lang og strevsom, minnes Daniel. – Jeg kjøpte enveisbillett, hadde lite penger og måtte reise på billigste måte. Først tok jeg båt fra Yokohama til Russland. Den turen tok tre dager. Der ble vi tatt imot av soldater med gevær. Det hadde jeg aldri sett før. Så var det tog til Moskva, hvor jeg var i to dager. Å måtte betale for friskt vann og ikke drikke fra kraner, var også noe nytt for meg. Så var det å komme seg på et fly til Wien, for så å komme seg til Norge og Sagavoll. Det gikk omtrent tre uker før han var ved reisemålet.

Til høsten skal hans yngste datter, Signe, også til Sagavoll med stipend fra Minnefondet. – Jeg reiser nok en helt annet vei, enn min far, sier hun. – Korteste og raskeste vei er fly fra Tokyo til Oslo med mellomlanding i Finland.

Signe snakker også litt norsk, etter et år som au pair i Kristiansand for et par år siden. – Vi har fått en utradisjonell oppdragelse, sier hun. – Kanskje er det på grunn av vår norske innflytelse. Vi ble opplært til å tenke annerledes, og til å ha våre egne meninger, noe som ikke er så vanlig i Japan. Vi er også en kristen familie. Det betyr veldig mye for oss.

I snart 30 år har Daniel vært prest i en liten kirke i Ohito, en to timers togreise sørvest for Tokyo.

– Kirken i Japan lever under helt andre vilkår enn i Norge, så materielt sett er vi ikke så rike, men vi er velsignet med en meget god familie rik på varme, nærhet og omsorg, forteller Signe med varm og glødende stemme. – Mitt ønske i livet er å få gi tilbake av det jeg selv har fått, kunne være til hjelp for de som trenger det. Det er som å puste. Du kan ikke bare puste inn, du må også puste ut for å leve.

Men Daniel og Signe er ikke de eneste med sansen for Sagavoll i familien. Tone og Mona er to andre døtre som også har gått på Sagavoll folkehøgskole, bare kona Mie og datteren Åse har ikke vært folkehøgskoleelever. Alle de fire døtrene har fått norske navn. – En grunn er at de to eldste

ble født mens de bodde i Norge, og da ville vi gi dem et norsk navn. Da var det naturlig at de to andre også fikk hvert sitt norske navn, sier Daniel.

Mona er den som har bodd lengst i Norge av døtrene. Hun gikk på Sagavoll 2002–2003, og på Sygna videregående skole 2003–2006, men ikke uten problemer. – To ganger ble jeg kastet ut av Norge på grunn av manglende oppholdstillatelse. Det gjorde at jeg ble kjendis. Både aviser og tv fortalte om saken. Jeg er takknemlighet til alle de som sto på for meg, slik at jeg til slutt kunne fullføre. Det var mye oppstyr, minnes hun.

– Hvordan opplevde du ellers å være i Norge?

– Det er ikke så lett å bli kjent med nordmenn, det tar litt tid å få venner. Men så, når man først er blitt venner, er det for alltid.

– Hva med norsk mat?

– I Norge spiser man poteter hele dagen. Man blir aldri lei av poteter. Hvis man ikke har poteter, spiser man knekkebrød, sier hun med et muntert smil. – Varm risgrøt om sommeren er heller ikke godt. Men jeg fikk gode venner, og det er viktigere enn maten. Jeg har mange venner i Norge som jeg alltid vil kunne komme tilbake til.

– Hva er dine videre planer?

– Jeg har lyst til å reise rundt i verden og lære meg språk. Jeg kan norsk og svensk, engelsk og portugisisk. Portugisisk lærte jeg meg i Brasil hvor jeg var i halvannet år. Der underviste vi i engelsk og drev en grønnsakshage. Det holdt ungene i aktivitet, slik at de ikke drakk og stjal. Å reise rundt i verden hjelper meg til å forstå hvordan verden er.

Tone er den eldste av døtrene og gikk på Sagavoll i 1998–99. Hun ønsket å komme tilbake til Norge og se det landet hvor hun er født og lære språket. – Jeg husker jo ingenting fra den tiden, sier hun. Jeg var bare tre år da vi flyttet.

– Hvordan opplevde du Norge?

– Jeg likte meg veldig godt, også norsk mat.

– Poteter også?

– Ja. Jeg spiser poteter her i Japan hver dag. Men i Norge spiser man jo hele tiden. Jeg la på meg åtte kilo, som er mye for meg, så jeg måtte kjøpe meg nye klær.

– Du er født i Norge, og liker norsk mat. Du skulle kanskje like å bo der da?

– Jeg mangler bare en norsk mann, en som ligner David Beckham. Men jeg må finne ham først. Da kan jeg flytte, ler hun godt.

Familien Kondo: Daniel, Tone, Mona, Signe, Mie

Graffiti på skoleveggen

Sund folkehøgskole fikk i sommer en seks meter høy graffititegning på skoleveggen over hovedinngangen. De sterke fargene og den provoserende teksten står i skarp kontrast til skolens hvite, gamle trebygning.

AV TORE HALTLI

Graffitten ble laget under Midt-Nordisk Kunstfestival og skal stå på veggen i minst et år. Mannen bak verket er Jørgen Sellevold. I det norske graffiti-miljøet er han en av de sentrale artistene, og han står bak en rekke lignende verk rundt om i landet. For noen år siden gikk han på Jæren folkehøgskole, i følge han selv fordi det var den eneste folkehøgskolen som lå i nærheten av et levende grafittimiljø. De siste årene har han studert kunst i Trondheim.

Reaksjonene på kunstverket har ikke latt vente på seg. Noen beundrer de fine fargene og formene, mens andre ergrer seg over den lett pubertale teksten: «Hey Girls! Let's make kids». Det er i alle fall ingen tvil om at kunstverket setter sitt preg på skolens inngangsparti. Nå gjenstår det bare å se hvordan elevene mottar graffitten.

Ny NKF-leder

Rektor ved Høgtun Folkehøgskole, Edgar Fredriksen (55), er valgt til ny leder i Noregs Kristelege Folkehøgskolelag (NKF). Det var under landsmøtet 1. – 4. juni, ved den samme skolen, han ble valgt, uten motkandidat. Han avløser Leon Haugsbø som takket av etter tolv år som leder i NKF.

Fredriksen har lang fartstid som rektor i folkehøgskolen, elleve år ved Høgtun og fem år ved Molde Folkehøgskole. Han vil fortsatt være rektor ved Høgtun. Edgar Fredriksen har vært styremedlem i NKF ett år, sittet i styret i IKF i fire år, to år som leder. Han har vært med i forhandlingsutvalget for IKV og har fire år bak seg i Folkehøgskolerådet. Den nye NKF-lederen har også jobbet ni år i Normisjon. Han er utdannet teolog fra Menighetsfakultetet i 1981.

Vi ønsker lykke til!

ØK

Avskjed med Leon Haugsbø

Mandag 14. juni ble Leon Haugsbø takket av ved en tilstelning på folkehøgskolekontoret, etter mange års innsats i og for norsk folkehøgskole.

Leder i NF, Lars Sigve Meling, overrakte gave og holdt en varm tale til avtroppende leder i NKF Leon Haugsbø. Foto: Øyvind Krabberød

Det var Noregs Kristelege Folkehøgskolelag (NKF) som hadde bedt inn til avskjedsfest for folkehøgskolenestoren. Leon Haugsbø har gjennom 25 sammenhengende år hatt ett eller flere verv i NKF, 20 år i styret og de siste tolv som leder – like mange år har han i IKF-styret.

I Folkehøgskolerådet har han hatt seks år som leder og seks år som nestleder. Leon Haugsbø har bak seg ti år i Nordisk Folkehøgskoleråd, ett år som leder, og i tidligere Samnemda for NF og NKF var han også med i en årrekke.

Med en fyldig forsamling av styremedlemmer i NF og NKF, ansatte på folkehøgskolekontoret og representanter fra Utdanningsforbundet, vanket det mange varme ord og gaver til den romslige og joviale folkehøgskolemannen fra Førde.

Folkehøgskolemiljøet vil helt sikkert gjøre seg nytte av Leon Haugsbøs brede kompetanse i ulike sammenhenger framover, selv om han nå er ute av mer fellese verv. Vi takker for innsatsen og ønsker lykke til videre!

ØK

HVA BETYR FOLKEHØGSKOLEPEDAGOGISK FOR DEG?

Endre Haukland, lærer på Solbakken folkehøgskole

Endre Haukland som til vanlig er lærer i revyteater og film på Solbakken folkehøgskole er sammen med elever også i sommerferien. I forbindelse med at to av fjorårets elever skal spille inn en musikkvideo er han leid inn som regi- og filmansvarlig. Opplegget er som når de lagde vårrevy her på Solbakken, mener han. Elevene har idéene og lærerne hjelper til med å få det ut i livet. Lærerne blir mentorer mer enn tradisjonelle lærere, og det likeverdige fungerer i praksis. Stå ved siden av er ord som kommer når Endre får tenkt seg litt om. – Vi gir dem ansvar, men er forberedt på å støtte når det trengs, avslutter Endre.

RUNE SØDAL

Svein H. Sørensen 75 år

Ein kjent og kjær folkehøgskolemann i nord runda i sommar 75 år, Svein H. Sørensen frå Pasvik. Han kom til Svanvik Folkehøgskole i 1959. I 1964 tok han over som rektor, og var det til han i 1999 pensjonerte seg.

AV VIDKUNN EIDNES

Han har gjennom heile livet vore sterkt engasjert i ulikt kulturarbeid, både lokalt, regionalt og mellomfolkeleg. I Nordnorsk Kulturråd var han aktivt medlem i 14 år, dei siste åtte som leiar.

I pensjonisttilværet har ikkje arbeidsdagen stoppa. Han er framleis aktiv for bygda lengst aust i Finnmark. Pasvik-tunet og Galleri Pasvik er synlege teikn på dette. Bøker og skrifter har han samla stoff til og gitt ut. Barents-samarbeidet som i dag er eit mellomfolkeleg prosjekt på nasjonal basis, starta Svein mellom Svanvik og Nikel lenge før grensene blei «opna».

Men når vi finn grunn til å gje han ein hyllest her, er det for arbeidet han har lagt ned for folkehøgskolen. Det er ikkje for mykje sagt å hevde at utan hans innsats hadde vi neppe hatt ein frilynt folkehøgskole i Pasvik. Han var sterkt opptatt av å styrke samarbeidet mellom skolane i nord, og dermed gje personalet del i dei impulsane som bl.a. Nordnorske folkehøgskolemøte kunne gje.

Svein har vist eit pågangsmot og hatt ei drivkraft i arbeidet som er ein ekte Senjaværing frå yttersida verdig, men har og hatt god støtte frå si kjære Inger Johanne i arbeidet. Vel overstått!

Eit reflekterande folkehøgskole-menneske jubilerer

Utanfor København, i Kongens Lyngby, sit ein nå etter kvart eldre mann og tenkjer og skriv. Alle lesarar av Folkehøgskolen veit om han. Og nå er Olav Klonteig, denne institusjonen i norsk og nordisk folkehøgskole, 80 år.

AV DAG WOLLEBÆK

Det er noko heilt spesielt med Olav Klonteig. Det er lenge sidan han hadde nokon formell posisjon i Norsk Folkehøgskolelag, men det er sjølvstøtt at han alltid blir invitert til landsmøta. Han er nemleg ikkje til å koma utanom. Gjennom eit nå langt liv har han gjennom skrift og tale brydd seg om og med folkehøgskolen.

Det er ikkje lettvinde overflate-ytringar som kjem frå Klonteigs hand. Han er uvanleg godt orientert og opplest. Alle bokmeldingane hans i bladet gir ei klar melding om det. Folkeopplysning, filosofi og samfunnsspørsmål generelt opptar han. Alt i alt har han skrive 3–400 artiklar i aviser og norske og nordiske tidsskrift.

Han har gitt ut fleire bøker og skrift om folkehøgskolen. Fleire av desse burde absolutt vore lesne av fleire som arbeider i folkehøgskolen. Spesielt bør to nemnast:

I 1992 gav han ut «*Menneskelivet er underligt*» – menneskesynet i grundtvigsk folkehøgskole og folkeopplysning. (Det Norske Samlaget). Denne boka er så avgjort viktig og høgst leseverdige 18 år etter. Er du interessert i grunnleggjande tankegods i folkehøgskolen, er den opplagt lesing.

Det same skal seiast om ei bok som NF gav ut i 2005 og som vart presentert under NFs jubileumslandsmøte: *Folkehøgskolen i medspel og medvind*. Mai-Evy Bakken seier m.a. i forordet til boka: «Det er ei spennande reise gjennom eit idélandskap og ei

«Det er ikkje lettvinde overflate-ytringar som kjem frå Klonteigs hand. Han er uvanleg godt orientert og opplest»

samfunnsutvikling der det heile tida vert referert til dei grunnleggjande tankane og ein til tider uregjerleg praksis i eit særmerkt skoleslag».

Har du ikkje desse bøkene, bør du ta kontakt med NF-sekretariatet. Her finst dei. Det finst også nokre få eksemplar av eit par småskrift i NFs skriftserie som han forfatta, m.a. *Daningsidear hjå Grundtvig*. Også stadig leseverdige.

Klonteig har mykje å sjå tilbake på. Han vart fødd og vaks opp i Tinn i Telemark. Og tinndølen i København har aldri gløymd opphavet sitt. Ved årtusenskiftet gav han ut to bøker med kulturhistoriske tema frå heimbygda si. Og i fjor kom ei bok om Tinnmålet. Aktiv og bevisst må han ha vore tidleg. Da han var i Oslo som student, var han leiar i Teleglaget og Studentmålslaget. Og sanneleg har han også ei fortid som aktiv folkedansar med 1. premie for Tinn-springar på kappdans i Tigerstaden.

Som 30-åring kom han inn i folkehøgskolen, til Elverum Folkehøgskule først. Seinare til Hallingdal, Fana og Seljord. I denne tida gjorde han seg snart gjeldande i organisasjonen vår. Han var leiar i Høgskule-nemnda, eit felles utval for NF og NKF som gjennom to innstillingar drog opp moglege utviklingslinjer for folkehøgskolen, og han var leiar i Pedagogisk utval i NF. Alltid var han klar på sin grundtvigske ståstad.

I sju år frå 1971 var han redaktør av «Folkehøgskolen». Den tida var det eit

ombod som redaktøren hadde i tillegg til fullt arbeid i skoleslaget. Men Klonteig hadde arbeidskapasitet til begge delar. Det ligg mykje godt kjeldetilfang for seinare studium av folkehøgskolen og Norsk Folkehøgskolelag i desse årgangane av bladet.

Nordist har folkehøgskolemannen Olav Klonteig alltid vore. Sjølvstøtt. I 1978 forlét han Seljord Folkehøgskule for å bli norsk lektor ved Nordens Folkliga Akademi (NFA), som da var samlokalisert med Nordiska Folkhögskolan i Kungälv. I åtte år levde han midt i det pulserande nordiske folkeopplysningsmiljøet. Og han opplevde at folkehøgskolefolk frå heile Norden strøymde til kursa på akademiet. Også i denne tida var han ein aktiv skribent, m.a. med skriftet «*Grundtvigs opplysningstankar og samfunnsdebatten*», som var utgitt av svensk folkehøgskole. Nokre år etter Kungälv-tida vart han oppmoda til å skrive om NFA og da kom boka «*Eit brennpunkt i nordisk folkeopplysning. Nordens Folkliga Akademi 20 år*».

I 1984 gjekk åremåla for lektorstillinga i Kungälv ut, Klonteig drog tilbake til norsk folkehøgskole og var rektor på Vestoppland Folkehøgskule i to år.

Men Klonteig var nå dansk gift med si Monica Munch, og det vart etter kvart naturleg å reise til Danmark.

Men likevel har han sidan vore absolutt til stades i norsk folkehøgskole. Han lar oss aldri i fred denne tenkjaren i Lyngby. Og måtte han aldri slutte med det!

Norsk folkehøgskole gratulerer Olav Klonteig med firs år!

NOTERT

Ny pedagogisk leder

Lena Sendstad (35) er ansatt som vikar i 50% som pedagogisk utviklingsleder i Norsk folkehøgskolelag. Hun er magister i pedagogikk, og har mange års erfaring med individuell veiledning og veiledning i grupper.

NY SANGBOK – ARBEIDET GODT I GANG

Det blir kanskje mer en revisjon enn en revolusjon av Norsk Sangbok, forteller de fra sangboknemda. Arbeidet til de fire musikkentusiastene er godt i gang. De skal avslutte sitt arbeid oktober 2011.

Den frilynte folkehøgskolens sangbok skal være klar for utgivelse på Cappelen Damm Forlag våren 2012. Boka skal distribueres gjennom Norsk Folkehøgskolelag og av norske bokhandlere. På mange musikklinjer på videregående skoler har de sangboka på pensumlista.

Vi møtte musikerne på deres andre møte i Øvre Vollgate. Åsmund Mjelva, Elverum, Jonny Fosse, Jæren, Heidi Granlund, Toneheim og Christian Killengren fra Follo folkehøgskole har et stort arbeid foran seg. De forteller at de ønsker å fange opp nye ting, samtidig som mange klassikere må med videre. De understreker at dette skal være en bruksbok. De vil svært gjerne ha innspill og forslag til nye sanger, og kanskje hint om hva som bør ut. Forslag sendes til: nf@folkehøgskole.no.

Vi ønsker lykke til med arbeidet!

ØK

NYTT HEFTE OM 3D-VEILEDNING

Dette heftet på 28 sider er skrevet for å inspirere dere som er i en veilederrolle. I heftet, som er ført i pennen av Odd Haddal og Rune Sødal, sier de noe om hva de legger i 3D-veiledning, og gir eksempler på hvordan skolene gjennom refleksjon og handling har utviklet sin måte å møte elevene på. Sentrale aspekter med 3D-veiledning beskrives, og til slutt kommer det to ulike eksempler på konkrete veiledningsopplegg for folkehøgskolelærere. Heftet skal være distribuert til alle skolene ved starten av det nye skoleåret.

ØK

Sangboknemda er godt i gang med sitt arbeid. F.v. Åsmund Mjelva, Heidi Granlund, Christian Killengren og Jonny Fosse. Foto: Øyvind Krabberød

Fortsatt vekst

AV DORTE BIRCH

Tallene pr 1. august viser at det også i år ser ut til å bli flere elever i norske folkehøgskoler. Det er en fire prosent økning i forhold til i fjor når man også tar med den nye folkehøgskolen i Setesdal.

Det er gledelig å se at mange skoler og kurs er fulle, og vi håper at restplassstorget på www.folkehogskole.no kan ha hjulpet til å fylle enkeltplasser her og der. Restplassstorget har hatt 30.000 besøk fra 1. juli til midten av august og informasjon om restplassstorget har vært sentralt i vår sommerkampanje i år.

Undersøkelse om katalogen

IF har sendt ut en spørreundersøkelse til alle som bestilte folkehøgskolekatalogen i løpet av vinteren og våren. 30 prosent av dem som svarte på undersøkelsen bestilte katalogen til andre enn seg selv, de aller fleste til deres barn eller barnebarn. 56 prosent av dem som bestilte til seg selv og 45 prosent av dem som fikk katalogen av andre, skal begynne på folkehøgskole til høsten.

Av dem som ikke skal begynne på folkehøgskolen i år, svarte 50 prosent at de skal gå på folkehøgskole senere. Mange vurderer altså informasjon fra folkehøgskolene allerede et eller to år før det er aktuelt for dem å gå der.

22 prosent av dem som ikke valgte folkehøgskole oppga prisen som årsak, fem prosent at de ikke kom inn på den skolen eller linjen de ønsket seg og fem prosent at de ikke fant et tilbud som passet for dem.

Seks prosent oppga at de var redd for å ikke passe inn som grunn til at de ikke valgte folkehøgskole.

Av dem som valgte folkehøgskole så var det faget som var det utslagsgivende for 56 prosent. 13 prosent valgte folkehøgskole ut fra geografi og

ni prosent visste hvilken folkehøgskole de ville gå på før de startet prosessen med å velge.

De viktigste informasjonskildene for dem som valgte folkehøgskole var:

- Folkehøgskolekatalogen (70 prosent)
- Skolens hjemmesider (70 prosent)
- Folkehøgskolenes egne kataloger (60 prosent). Her kan jeg nevne at mange klaget over skoler som ikke hadde katalog i kommentarfeltet i undersøkelsen.
- Folkehøgskolenes felles nettsider (55 prosent)
- Informasjon fra venner og kjente (55 prosent)

I friteksten der vi oppfordret til å gi tilbakemeldinger om vår informasjon, var det mange som ønsket seg flere bilder fra skolene. Spesielt ønsket de bilder fra rommene og fellesrom. De ønsket å se hvor de skal bo i et år av deres liv.

Dette korresponderer godt med informasjonen vi har fått fra elever fra videregående skole når vi har hatt dem i samtalegrupper. Vi kan derfor bare oppfordre folkehøgskolene til å ta fram kameraet.

Informasjonsseminaret

Informasjonskontoret for folkehøgskolen hadde i slutten av mai informasjonsseminar Drammen. Det var over 50 deltakere, og mange skoler sendte både to og tre deltakere. Dessverre manglet enkelte skoler. Vi håper å se dem til neste år.

Vi har fått gode tilbakemeldinger på foredragsholdere og temaer i vår spørreundersøkelse og tar gjerne imot flere tilbakemeldinger før neste års informasjonsseminar.

Gatekunst tema på informasjonskonferansen

Hvordan nå 2. generasjons innvandrere var et hovedtema under informasjonsseminaret i Drammen i mai.

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Foredragsholder: Camilo Heredia fra Gatekunstprosjektet

Gatekunst er et prosjekt for å fange opp flerkulturell ungdom i Oslo som ikke finner sin forventede plass i skolesystemet. Det er en alternativ læringsplattform hvor musikk og dans står sentralt. De utvikler nå konseptet videre og skaper en plattform med ulike uttrykksformer på scenen, men også på nettet hvor andre former kan få sin plass. Journalistikk og billedkunst/graffiti, foto og film vil også ha en naturlig plass her. Camilo Heredia fra prosjekt Gatekunst i Oslo holdt et forrykende foredrag om tiltaket og om mulighetene for samarbeid med folkehøgskoler.

Camilo Heredia så for seg ulike samarbeidsformer mellom Gatekunstprosjektet og folkehøgskoler. Det kan

være enkeltprosjekter, eller til og med egne gatekunstlinjer på folkehøgskoler. For mange linjer i skoleslaget kan også gatekunstplattformen bli et interessant sted å publisere elevenes arbeid innen ulike sjangre. Gatekunstprosjektet samarbeider også med Public Art Academy som er et spennende tiltak innen Street Art (se www.publicartacademy.org).

Camilos innlegg ble svært godt mottatt. Flere var interessert i å få til et samarbeid. Som et lørdagsseminar kan også Camilo Heredia og prosjektet være svært aktuelt.

Hvordan nå 2. generasjons innvandrere var tittelen på foredraget

Foredragsholder: Spesialkonsulent Khuram Shehzad fra FFD

til Khuram Shehzad. Han er spesialkonsulent ved Folkehøgskolernes Forening i Danmark (FFD). Shehzad fortalte fra sine erfaringer i arbeidet med å rekruttere innvandrere inn i dansk folkehøgskole. Han understrekte behovet for å skape inkluderende kulturmøter – i en kultur i endring. Dette i motsetning til det ekskluderende kulturmøte med et veldig internt språk. Han mente at vi fører et ekskluderende språk når vi snakker om de fremmede, innvandrere, nye nordmenn og flyktninger fra 3. land. Han oppfordret heller til å bruke «nordmenn med annen etnisk bakgrunn».

Se: www.gatekunst.net

Gjør det du kan med det du er der du er! PFR fyller fire!

Pfr

TERJE R. JOHANSEN

Pedagogikk for de rike (PFR) har snart rullet og gått i fire år. Prosjektet ble startet for å sette i gang prosesser for å motivere til å tenke bredere om nord/sør tematikken i folkehøgskolen, – hvem vi og de andre er og hvordan vi kan fungere og samhandle bedre i våre møter med hverandre. I løpet av denne fireårs perioden har det i samarbeid med skolene og samarbeidsorganisasjoner blitt utviklet mange spennende underprosjekter som;

- Teaterstykkene «Skal vi handle?» og «Tampa»
- PFR hefte med bakgrunnsstoff og øvelser
- Den Globale Fredskole
- Bærekraftig folkehøgskole
- Globalt medborgerskap
- Flerkulturell deltagelse i folkehøgskolen

– for å nevne noen.

På årets Internasjonale seminar 25.–27. november i Melsomvik, vil det bli en storsamling hvor erfaringer og verktøy fra PFR deles. Alle som har vært med av skoler, enkeltpersoner og organisasjoner som Fredslaget, Idébanken, OD og Læringssentre vil bli invitert til denne evalueringen og happeningen. Det blir et spennende møtepunkt hvor vi sammen også kommer til å stake ut den videre kursen for PFR. Ser frem til å møte noen fra din folkehøgskole!

Internasjonalt seminar 25. og 26. november

Erfaringssamling Den Globale Fredsskole 26. og 27. november

Norsk Senter for Seniorutvikling, Melsomvik, Tønsberg

**Program kommer;
www.folkehogskole.no/iu**

Ny tariffavtale for 2010–2012

Det er nå ferdigforhandlet ny tariffavtale for på HSH og KS- området. Resultatet er likt for alle folkehøgskolene uavhengig av om de er kommunalt, fylkeskommunalt- eller organisasjonseiet.

AV KNUT SIMBLE

MINSTELØNN – 1. AUGUST 2010

STILLINGSGRUPPER	0 ÅR	4 ÅR	8 ÅR	10 ÅR	
A Stillinger uten særskilt krav om utdanning	239.800	244.900	259.900	306.000*	
B Fagarbeiderstillinger/tilsvarende fagarbeiderstillinger	279.200	281.200	286.500	335.300	
C Stillinger med krav om høyskoleutdanning	321.800	325.000	335.900	374.500	
D Stillinger med krav om høyskoleutdanning med ytterligere spesialutdanning	340.400	344.300	347.700	398.000	
E Stillinger med krav om mastergrad	365.000	375.000	400.000	440.000	
	0 ÅR	4 ÅR	8 ÅR	10 ÅR	16 ÅR
Lærer	328.300	344.100	352.700	370.000	414.000
Adjunkt	361.400	372.400	384.500	398.000	439.000
Adjunkt med tilleggsutdanning	377.900	389.500	402.800	419.000	462.000
Lektor	395.700	403.100	417.400	444.000	495.000
Lektor med tilleggsutdanning	409.700	416.000	430.000	459.000	518.000

*) Per 1. mai 2010 skal arbeidstakere med minimum 20 års lønnsansiennitet ikke ha lavere grunnlønn enn kr. 311.200,- i 100 prosent stilling. Bestemmelsen gjelder forholdsmessig for deltidsansatte. Merknad: Beløpet skal deretter reguleres med den prosentvise endringen per 1. mai av folketrygdens grunnbeløp (G) basert på foregående års G-regulering.

ØKONOMI

1. Generelle tillegg

- Det gis et generelt tillegg på kr. 2.000,- til ansatte i stillinger med krav om høyskoleutdanning. Virkningsdato: 1. mai 2010.
- Til ansatte i stillingsgruppene lærer, adjunkt, adjunkt med tilleggsutdanning, lektor og lektor med tilleggsutdanning gis et generelt tillegg på 1,15 % av den enkeltes grunnlønn per 1. juni 2010. Virkningsdato: 1. juni 2010.
- Det gis et generelt tillegg på 2,1 % av den enkeltes grunnlønn per 30. juni 2010, dog minst kr. 7.100,- Tillegget gis til alle ansatte i stillinger som omfattes av kapittel 4. Virkningsdato: 1. juli 2010.

2. Ny minstelønn

Endringer i minstelønn for stillinger i kapittel 4. Alle generelle tillegg er inkludert i endret minstelønn. Virkningstidsdato: 1. august 2010.

3. Unge arbeidstakere

UNGE ARBEIDSTAKERE PER 1. AUGUST 2010	
ALDER	MINSTELØNN
Yngre enn 16 år	191.800,-
Fra 16 år til 18 år	215.700,-

4. Lokale forhandlinger

Det avsettes midler til lokale forhandlinger, hvorav 0,85 % gis med virkningsdato 1. august 2010 og 0,25 % gis med virkningsdato 1. januar 2011. Avsetningen skal beregnes på grunnlag av utbetalt grunnlønn samt faste tillegg for disse arbeidstakerne i 2009. Det forhandles samlet for hele avsetningen. Forhandlingene skal gjennomføres innen 15. november 2010. Ankefrist er 1. desember 2010.

Føring for forhandlingene

Partene skal gi kvinner en andel av den avsatte potten som er større enn fordelingen av antall årsverk mellom kvinner og menn tilsier. Lokale

lønnstillegg kan avtales individuelt, fordeles til grupper med høy kvinneandel eller brukes til andre lønnsmessige tiltak som fremmer likestilling i virksomheten.

Kvinner i lederstillinger skal prioriteres. Lønnsrelasjoner mellom ledere og dem de er satt til å lede hensyntas.

Lønnstillegg for ansatte som har gjennomført relevant og dokumentert spesial-, tilleggs- og videreutdanning skal prioriteres. Partene anbefaler at lønsmessig endring gir opp til kr 20.000,- for inntil ett års relevant etter-/videreutdanning som er i samsvar med virksomhetens behov.

Lokale lønnstillegg ved ny sentral minstelønn

Tillegg gitt i de lokale lønnsforhandlingene skal i sin helhet komme i tillegg til ny minstelønn i tariffperioden. Ordningen gjelder også for arbeidstakere med ny sentral minstelønn som følge av lønnsansiennitet.

Unntak for ordningen er i de tilfeller arbeidstakeren i tariffperioden får ny stillingskode/ stillingsgruppe og dette medfører innplassering på et høyere minstelønnsnivå enn det minstelønnsnivå som var grunnlaget ved de lokale forhandlingene.

NY REKTOR

Rune Sodal har tatt over som rektor på Solbakken folkehøgskole fra 1. august. Han har søkt permisjon fra sin stilling som pedagogisk leder i Norsk Folkehøgskolelag.

Trivelige og nyttige dager i Sogndal

Mens snøen var synlig på toppene rundt oss måtte vi søke skygge under trærne. Som invitasjonen lovet ble Praktisk samling i Sogndal både trivelig og nyttig.

TEKST OG FOTO: RUNE SODAL

Positiv kommunikasjon og turnusordninger var hovedprogrampostene på årets tre dager lange Praktisk samling. Ruth Velsvik innledet på temaet positiv kommunikasjon og delte mange visuelle bilder som begeistret deltakerne. Etter en lang telefonrunde fikk hun godkjent deling av historier fra det indre liv på Fana Folkehøgskule. Kjøkkensjef Per Oves inntreden i matsalen iført en lakseskinnsbikini skåret ut av dagens laks var et av de gode bildene. Ingen av elevene tenkte på at de ikke likte fisk den dagen. Gode eksempler på positiv kommunikasjon skapte god deltakelse på øvelser relatert til temaet. Vi fikk trent på å gi tilbakemeldinger til hverandre og snakket sammen om situasjonene der positiv kommunikasjon har lyktes i møte med elevene.

Flott kulturprogram

Stemningen var ikke like latterfull når turnusordninger og arbeidstidsplaner stod på powerpointen, men verdifull og oppklarende ble økten. Lise Hjerpetjøn Mathiesen og Hallvard Smørgrav fra Skiringssal Folkehøgskole var veldig godt forberedt og kunne svare på de mest detaljerte spørsmål. I planleggingsfasen bestemte Lise og Hallvard seg for å dra på kurs i KS's regi. Der stod arbeidsmiljølov og hovedtariffavtale på agendaen. Hallvard refererte til første innleder fra KS som etter tolv år med konsentrert arbeid rundt disse

Lorena Hidalgo fra Skjeberg gir positive tilbakemeldinger til sine kollegaer.

temaene innledet sitt foredrag med følgende utsagn: Ingen i Norge kan dette helt. Norsk Folkehøgskolelag har sett behovet for å sette dette på agendaen og vil i tiden fremover bidra til å oppklare uklarheter rundt de mange spørsmål som måtte finnes rundt disse temaene.

Rammene lå altså til rette for trivelige og nyttige dager i Sogndal og Mai-Evy Bakken hadde lagt opp til et flott kulturprogram. Møte med engasjerte Gjest Baardsen-

entusiaster, kveldstur i Sogndalsfjæra, sangkveld med påfølgende stampbad, båttur på Lusterfjorden og omvisning i Urnes Stavkirke bidro til å gjøre opplevelsen helt spesiell. Nå vet vi alle hvor designet på 50-øringen kommer ifra. Takketalene på festkvelden var mange, og det er nå bare på tide å glede seg til Praktisk samling 2011. Det gjør i hvert fall Lorena Hidalgo som var på praktisk samling for første gang. Hun stortrives med jobben som internat-assistent på Skjeberg Folkehøgskole og håper også å få muligheten til å reise på Praktisk samling neste år.

Årsmøte i Folkehøgskolens Seniorlag

På Fóroya Fólkaháskúli i Tórshavn – fredag 4. juni 2010 kl. 09.30.

25 medlemmer var til stades.

Før møtet var det minneord om Asbjørn Eidnes v/Vidkunn Eidnes.

SAK 1. OPNING OG VELKOMST V/BJØRG MYKSVOLL GARVIK.

SAK 2. ÅRSMELDING. MUNNLEG ORIENTERING V/BJØRG.

- Styret 2009/2010: Bjørg Myksvoll Garvik (leiar) Konrad Opdahl (kasserar)
- Jon Grønlid (sekretær)
- Ingen styremøte – kontakt på nett og telefon.
- Orientering om arbeidet med Færøyturen.
- Orientering om medlemsverving og haustbrev v/Konrad.

SAK 3. STATUS FOR SENIORLAGET – SOM LOKALLAG I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG. Bjørg har hatt ein del kontakt med NF. Seniorlaget er godkjent som lokallag, og får tilbakeført kontingent med kr. 2000,— årleg frå NF. [Rekna etter 56 medlemmer].

SAK 4. REKNESKAP. GJENNOMGANG V/KONRAD. MUNNLEG REVISJONSMELDING V/KNUT GRØTAN. (Levert skriftleg til styret) Rekneskapen godkjent. Budsjett for 2010 – 2011: Godkjent. Konrad orienterte om rekneskapen for turen. Den ser ut til å gå i ballanse.

SAK 5. SENIORTREFF DEI NESTE TO ÅR: 2011: Karmøy Folkehøgskole 6. – 10. juni. 2012: Vefsn Folkehøgskole

SAK 6. VAL. VALKOMITEEN HADDE FØLGJANDE FORSLAG: BJØRG MYKSVOLL GARVIK (ATTVAL FOR 1 ÅR) Konrad Opdahl (attval for 1 år) Jon Grønlid (attval for 1 år). Forslaget vart samrøystes godkjent.

SAK 7. BLOGG-SIDA VÅR. INGEN KOMMENTAR ELLER SPØRSMÅL TIL DENNE SAKA.

SAK 8. FHS-SENIOREN. TERJE THRONÆS BLIR NY REDAKTØR ETTER IVAR HOV.

SAK 9. REKRUTTERING. KOMMENTAR V/KONRAD.

SAK 10. KONTINGENTEN: BLIR AUKA TIL KR. 150,— PR. ÅR FRÅ DAGS DATO.

Referat v/Jon Grønlid

SØKNADSFRISTER

- Søknad om midler fra Solidaritets-fondet 1. desember
- Søknad om reisestipend 1. februar – til Folkehøgskolerådet
- Søknad om midler til felles pedagogiske utviklingstiltak 1. november
- Søknad om midler fra Fondet for Folkehøgskolen 1. november
- Refusjonskrav for tillitsvalgte 1. november
- Søknad om godkjenning av storvolings prosjekter/nybygg 1. september.

Støtteannonser til Folkehøgskolen

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nilsen

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSÅKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Morten Eriksen

BØMLØ FOLKEHØGSKOLE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjelpestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Sissel Onstad

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Terje Leren

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebø

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Røllag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Solvi Pettersen

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.: 76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Beate Fasting

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING

NORSK PENSJONISTSKOLE
3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Øyvind Brandt

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Åsmund Røst

PEDER MØRSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Einar Hermansen

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midtsund

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Ole Birger Lien

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrav

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Charlotte Sørensen

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Rune Sødal

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evenskjer
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Gunnar Arne Eriksson

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krognæs

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Arne Opedal

TRONDARNES FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk

TRONDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.: 72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe

VESTOPPLAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Ulf Ergo

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Lasse Sandberg

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Berglind Stefansdottir

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen

Group travel beyond sightseeing

KILROY group travel er spesialister på å arrangere gruppereiser med høyt faglig innhold, og vi har mange spennende studiebesøk å anbefale.

Hva med et foredrag med en dansk journalist i Roma, eller et besøk hos en organisasjon som hjelper rusmisbrukere i Amsterdam?

I Brussel kan vi arrangere besøk hos Natos hovedkvarter og i Lisboa tar vi dere med til det danske firmaet Dyrup hvor dere får et foredrag om produksjon, markedsføring og salg.

Amsterdam fra kr. 2 525,- Lisboa fra kr. 3 550,-
Brussel fra kr. 3 530,- Roma fra kr. 3 515,-

Bestill nå for å sikre dere plasser på de mest populære reisemålene!

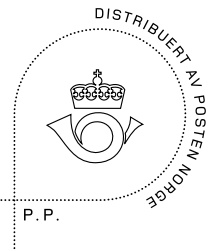
NB! Prisene inkl. fly fra Oslo, 4-6 overnattinger på ungdomshotell/herberge samt alle skatter og avgifter. Prisene er gyldige for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur. Prisene varierer ut fra reisedato og vi har tatt utgangspunkt i billigste periode. Vi tar forbehold om eventuelle plassproblemer som kan oppstå ved reservasjon, pris- og avgiftsendringer samt valutasingninger.

kilroygroups.no - tlf.: 23 10 23 40
oslo.groups@kilroytravels.no

B

NORGE

B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Å skrive baksida er en stor utfordring. Leserne har skyhøye forventninger og redaktøren er som kjent nådeløs. Det gjør ikke jobben enklere at det har vært så mange fine baksider i folkehøgskolebladet i det siste. Baksida har nærmest blitt en talentkonkurranse for skrivende folkehøgskolefolk. Selv gjør jeg det sjelden særlig godt i talentkonkurranser. Jeg passer bedre i latentkonkurranser. Allikevel gjør jeg et forsøk. Som en kamerat av meg pleier å si: For en som både har infinitivsmerke i sølv og ordknappen burde dette gå greit.

Å finne et godt tema var selvsagt vanskelig. Til alt hell var det godt pjoletterføre på verandaen forleden dag, og da kom inspirasjonen flommende. Etter en liten omgang med tøysemoppen og tøvsugeren var baksida klar.

Før jeg kommer til saken må jeg få lov til å fortelle litt om mitt store baksideforbilde. Det er ingen ringere enn innsidemannen i Dag og tid: Ragnar Hovland. I en årrekke har han holdt leserne oppdatert på lokalstoff fra Luster, fortalt om både viktige og mindre viktige begivenheter, kommentert populærkultur og kommet med reisebrev fra rundt om i verden. Det er selvsagt ingen som kan utfordre innsidemannen, men han er fin å ha som en inspirasjonskilde når strevet med å skrive baksida starter.

Nå er det vel ingen vei utenom. Dagens tema må presenteres, og det er feilstavinger. Jeg synes dette er et interessant emne for ei bakside. Først og fremst fordi feilstavinger kan være morsomme, men også fordi de får oss til å se verden på en ny måte.

I sommer møtte jeg en folkehøgskolekollega som i likhet med meg selv er glad i feilstavinger og nyord. Sønnen hennes bytter av og til om på bokstavene når han

skriver, og enkelte ganger blir feilstavingene til fantastiske, nye, fine ord. Nå hadde han funnet to nye ord som herved skal innlemmes i folkehøgskolevokabularet. I sin evige kamp med rettskrivningen, hadde han skapt ordene *kreativitet* og *undervisning*. Selv om jeg lider av galopperende historieløshet (noe vi selvsagt skal gå til kamp mot) og derfor ofte tar feil, så er jeg ganske sikker på at disse ordene ikke har vært brukt før.

I likhet med andre gode feilstavinger, er ordene både morsomme og gjør at vi tenker i nye baner. Kreativitet forteller oss at det å skape er en aktiv handling. For å være kreativ må du være i bevegelse. Undervisning er et enda bedre ord. Det beskriver arbeidet i folkehøgskolen på en treffende måte og gir oss samtidig en perfekt fluktrute når seriøse og triste mennesker begynner å kritisere folkehøgskolepedagogikken. «Er dette egentlig god undervisning?» spør de. «Nei,» kan du svare, «det er nok ikke det. På skolen vår underviser vi egentlig ikke så mye. Vi driver mest med undervisning.»

Ordene er herved levert videre til leserne av baksida. Det er selvsagt et stort ansvar å få helt nye ord, men jeg stoler på at dere både kan ha det hyggelig med dem og at de blir brukt med fornuft.

TORRE HALTLI